

CELOVČE SKI

vestnik

Letnik XX.

Celovec petek, 26. november 1965

Štev. 48 (1226)

PREDSTAVNIKI KOROŠKIH SLOVENCEV PRI IZVRŠNEM SVETU SR SLOVENIJE:

Dobrososedski odnosi vključujejo rešitev vprašanj manjšine

Koroški Slovenci smo v svojih prizadevanjih samostojen faktor

Na povabilo predsednika Izvršnega sveta SR Slovenije Janka Smoleta sta bili delegaciji Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev v petek in soboto minulega tedna na obisku pri Izvršnem svetu SR Slovenije. Uradni obisk legitimiranih predstavnikov koroških Slovencev je bil po obisku avstrijske vladne delegacije v Beogradu, po kontaktih med Koroško, Štajersko in Slovenijo ter po vrsti sestankov predstavnikov obeh naših osrednjih organizacij s predstavniki zvezne in deželne vlade samoposebi razumljiv nadaljnji korak na poti razvoja prijateljskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo ter posebej med Koroško in Slovenijo.

Delegacijo koroških Slovencev so s strani Zveze slovenskih organizacij predstavljali predsednik dr. Franci Zwitter, podpredsednik Hanzi Ogris, podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dr. Mirt Zwitter, predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gasper in tajnik Slovenske kmečke zveze Blaž Singer. Narodni svet koroških Slovencev pa so zastopali predsednik dr. Valentin Inzko, tajnik dr. Reginald Vospernik, predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Pavle Zablatnik, predsednik Kmečke gospodarske zveze Fric Kumer in tajnik dr. Marko Dumpelnik.

Po prihodu v Ljubljano je predsednik Izvršnega sveta SR Slovenije Janko Smole sprejel delegacijo na uradni razgovor. Razgovoru so prisostvovali še podpredsednik Beno Zupančič in člani Izvršnega sveta Edo Brajnik, Rudi Čačinovič, Majda Gaspari, Viktor Repič in Drago Flis, nadalje sekretar Izvršnega sveta dr. Pavle Rozman, načelnik urada za narodnosti pri Izvršnem svetu Albert Zornada in podpredsednik komisije za obmejnega vprašanja pri Izvršnem svetu Boris Trampuž.

Predstavniki obeh naših osrednjih organizacij so ob tej priložnosti delegaciji Izvršnega sveta SR Slovenije seznanili z razvojem slovenske narodne skupnosti na Koroškem v zadnjih letih ter opisali njen sedanji položaj. Pri tem so omenili tako določila člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki so rešena, kakor tudi določila, ki so nezadovoljivo rešena oziroma ki so še vedno odprta vprašanja. Podrobno pa so gostitelje seznanili tudi s prizadevanji naših organizacij na političnem, kulturnem in gospodarskem področju.

V izmenjavi pozdravov, v teku razgovorov in v poslovnih izjavah je bilo soglasno ugotovljeno, da smo koroški Slovenci v svojih prizadevanjih samostojen faktor. Dobrososedski odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo ter med Koroško in Slovenijo vključujejo tudi rešitev vprašanj jugoslovanskih manjšin v Avstriji. Člen 7 avstrijske državne pogodbe je baza, ki te manjšine povezuje z domovinsko in matično državo. Koroški Slovenci s svoje strani lahko veliko pripomoremo k po-

glabljanju prijateljskih odnosov med obema državama in še zlasti med Koroško in Slovenijo, prav tako pa je tudi koroška deželna vlada pomemben faktor v reševanju problemov koroških Slovencev. Koroški Slovenci imamo kot manjšina naravno pravico neposrednega stika z matičnim narodom in njegovo današnjo stvarnostjo. Sodobna gledanja na reševanje manjšinskih

problemov niso le teorija, marveč življenjska stvarnost. Jugoslavija zastopa politiko strpnosti in uveljavlja svoja humanistična načela zlasti v prid manjšin.

Po uradnem razgovoru je predsednik Janko Smole povabil predstavnike koroških Slovencev na kosilo. Po kosilu so napravili vljudnostni obisk pri ordinariatu ljubljanske nadškofije kjer jih je v od-

sočnosti nadškofa, ki je na koncilu v Rimu, sprejel generalni vikar dr. Lenič. Zatem so si ogledali muzej Ljudske revolucije v Cerkovem gradu, nakar so se dalj časa zadržali na obisku pri Inštitutu za narodnostna vprašanja, kjer so se seznanili z njegovim delokrogom. Zvečer je predsednik Janko Smole v vili „Podrožnik“ priredil v čast delegacij sprejem, katerega sta se poleg članov Izvršnega sveta SR Slovenije in predstavnikov političnega, kulturnega in gospodarskega življenja udeležila tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani, dr. Heinrich Riesenfeld in jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Franc Pirkovič.

V soboto sta delegaciji v spremstvu članov in uradnikov Izvršnega sveta SR Slovenije obiskali univerzitetno knjižnico in avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani. Proti poldnevju sta se v istem spremstvu podali v Koper, kjer jih je sprejel predsednik občinske skupščine Dušan Barbič. V Kopru sta si ogledali italijansko osnovno šolo in prisostvovali pouku v četrtem razredu in se pri tem podrobneje seznanili z ureditvijo tamošnjega manjšinskega šolstva, po kosilu pa sta si še ogledali koprsko luko, tovarno „Tomos“ in radiopostajo Koper, ki za italijansko manjšino oddaja dve tretjini svojega celodnevne programa v italijanski čini.

Po povratku v Ljubljano je predsednik Janko Smole priredil zaključno večerjo, na kateri se je predstavnikom koroških Slovencev zahvalil za obisk, predsednika obeh naših osrednjih organizacij pa sta se ob tej priložnosti zahvalila za izkazano gostoljubnost in še enkrat prikazala veliki pomen tega obiska.

Sprejem pri avstrijskem generalnem konzulu v Ljubljani

V času bivanja predstavnikov koroških Slovencev na obisku pri Izvršnem svetu SR Slovenije je delegaciji ZSO in NSKS v spremstvu članov in uradnikov Izvršnega sveta sprejel tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani, dvorni svetnik dr. Heinrich Riesenfeld. Ob prihodu sta predstavnika naših osrednjih organizacij generalnega konzula pozdravila v nemškem in slovenskem jeziku, le-ta pa je odzdravil v nemškem in srbohrvaškem jeziku.

V svojem pozdravnem nagovoru je generalni konzul dr. Riesenfeld izrazil svoje veselje, da v Ljubljani lahko sprejema avstrijske državljane slovenske narodnosti. Naglasil je pomen nacionalnih manjšin za zblíževanje med sosednimi državami in izrazil prepričanje, da bomo koroški Slovenci tudi v bodoče, kakor v preteklosti, lahko po svoje prispevali pomemben delež k razvoju prijateljskih odnosov med Koroško in Slovenijo in preko tega k poglobljanju prijateljskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Generalni konzul dr. Riesenfeld je delegaciji povabil na zaključno in se z njima dalj časa zadržal v prisrčnem razgovoru.

Velik pomen obiska

Ob koncu obiska je dal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter na željo posebno izjavo za tisk, kjer je — kakor že v zahvalnem govoru — poudaril:

Ob koncu obiska, ob slovesu iz Slovenije, želim ponovno naglasiti pomembnost tega obiska, ki je v tem, da je bilo s povabilom legitimiranih predstavnikov manjšine poudarjeno, da ima manjšina naravno pravico do neposrednega stika z matičnim narodom in da je na drugi strani celotna manjšina ne glede na politično in svetovnonazorno gledanje z odzivom na povabilo jasno izpovedala, da se zaveda, da je za obstoj in razvoj manjšine nujno potrebna najtesnejša povezava z matičnim narodom in njegovo današnjo stvarnostjo.

Zato smo Izvršnemu svetu SR Slovenije posebno hvaležni, da smo mu lahko prikazali naš trenutni položaj, tolmačili uspehe našega skupnega prizadevanja za pravice slovenskega ljudstva na Koroškem, pa tudi šibkosti našega truda ter opozorili tudi na še nerešena vprašanja. Z zadovoljstvom pa smo ugotovili tudi iskreno skrb in brigo matičnega naroda za svoje manjšine v zajedstvu.

Ob vsej bratski toplini razgovorov pa je prišlo jasno do izraza načelo, da je manjšina samostojen subjekt svojih teženj in njihovega uresničevanja in da pomeni v današnjem svetu tudi pomemben faktor v meddržavnih odnosih, ki je že doslej bistveno doprinesla k dobrososedskemu odnosu med Avstrijo in Jugoslavijo ter še posebej med Koroško in Slovenijo. Zato smo prepričani, da pomeni tudi ta obisk korak naprej v razvijanju dobrososedskih odnosov, katerih uresničevanje posredno vedno spet služi koristim naše manjšine, kar je bilo poudarjeno tudi pri generalnem konzulu naše države, gospodu dvornem svetniku dr. Heinrichu Riesenfeldu, ki smo mu ob tej priložnosti napravili vljudnostni obisk.

Končno smo imeli z ogledom vzorne ureditve vprašanj italijanske manjšine v Kopru možnost videti, da iznešena sodobna gledanja na reševanje manjšinskih problemov v SR Sloveniji niso le teorija, temveč izpričana življenjska stvarnost.

Ne nazadnje bi želel še povedati, da smo bili v teh dneh deležni toliko gostoljubnosti in pozornosti, da nam bodo dnevi našega bivanja v Sloveniji ostali v najlepšem spominu. Naj tudi tukaj izrečem zato gospodu predsedniku Izvršnega sveta SR Slovenije in preko njega vsemu Izvršnemu svetu ter celotnemu slovenskemu narodu prisrčno zahvalo v lastnem imenu in v imenu ostalih članov delegacije Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in dam zagotovilo, da bomo nadaljevali s skupnim prizadevanjem za doseg in razvoj življenjskih pravic slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Gospodarski odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo

Jugoslovansko-avstrijski gospodarski odnosi imajo dolgo tradicijo in gospodarsko sodelovanje med obema državama ima zelo raznovrstne oblike, kar je razumljivo, če upoštevamo, da sta to sosedni državi, da gre za bližnje trge in za kompletirani gospodarski dve državi. V kompleksu gospodarskih odnosov obeh držav je blagovna izmenjava najpomembnejše področje. Poleg nje pa so tudi turistični promet, transport, mejni promet oseb in blaga, kooperacijski odnosi na področju industrije, tehnično sodelovanje, sejamski sporazumi ter kreditni in finančni odnosi pomembne oblike sodelovanja.

Vrednost jugoslovansko-avstrijske blagovne izmenjave znaša približno 65 milijonov dolarjev letno. V zadnjih desetih letih se obseg blagovne izmenjave stalno veča, čeprav ni tudi v skladu s splošnim porastom jugoslovanske trgovine z državami Zahodne Evrope. Kljub temu pa je Avstrija redno med prvimi osmimi do desetimi jugoslovanskimi zunanjetrgovinskimi partnerji.

Za jugoslovansko-avstrijsko blagovno izmenjavo je stalni jugoslovanski primanjkljaj v trgovinski bilanci značilen. Ta primanjkljaj je v tesni zvezi z avstrijskim uvoznim režimom, ki še danes vsebuje vrsto posebnih omejitvenih ukrepov za uvoz blaga iz Jugoslavije. Najbolj so od teh ukrepov prizadeti tekstil, nekateri kmetijsko-živilski izdelki, steklo in gradbeni material. Razen tega zmanjšujejo konkurenčno sposobnost jugoslovanskega blaga na avstrijskem trgu tudi težave, ki nastajajo zaradi različnih carin, ki veljajo pri uvozu v Avstrijo. Približno 30% vsega jugoslovanskega izvoza v Avstrijo prizadevajo ukrepi EFTA. Ti ukrepi prizadevajo zlasti industrijske izdelke, ribe, konzerve, preproge ter izdelke tekstilne in lesne industrije.

Pred drugo svetovno vojno in takoj po njej je Jugoslavija izvažala v Avstrijo v glavnem živino, živilsko krmo, žito ter sadje in povrtnine, danes izvažajo še več kot 500 različnih izdelkov, med katerimi pa udeležba blaga kmetijsko-živilskega sektorja razumljivo vedno bolj pada. V prvih devetih mesecih tekočega leta je bil n. pr. jugoslovanski izvoz mesa, koruze in ječmena ter konopelj in prediva za 4,5 milijarde dolarjev nižji kot v istem razdobju minulega leta. Znižanje tega izvoza je v dokajšnji meri nadomestilo povečanje izvoza industrijskega blaga, n. pr. kemične industrije, celuloze, kalcijevega karbida, plastičnih mas, bencina, furnirjev, lesnega in kovinskega pohištva itd.

Jugoslavija kupuje v Avstriji okoli 900 vrst blaga. Lani se je obseg jugoslovanskega uvoza tega blaga iz Avstrije povečal za približno 10%. Najpomembnejše postavke v tem uvozu so izdelki črne metalurgije, kemikalije in razni papirni izdelki ter stroji in transportna sredstva, ki so na jugoslovanskem uvozu iz Avstrije udeleženi s 40% in za katere uporabljajo Jugoslavija klavzulo največjih ugodnosti.

Posebno poglavje in področje gospodarskih odnosov pomeni naraščajoči turistični promet med obema državama ter razvijajoči se malo-obmejni osebni in blagovni promet, končno pa tudi razvoj kooperacijskih odnosov med obema državama in skupnih nastopov na tretjih tržiščih. Tu gre zlasti za kupovanje avstrijskih licenc, opreme in delov na temeljih teh licenc, pri čemer pa je treba dodati, da se to sodelovanje odvija še vedno brez ustreznih jugoslovanskih nasprotnih dobav. Na tretjih tržiščih nastopata državi skupno z montažnimi deli, manj pa z dobavami opreme in materiala, kar — kakor izgleda — zavira predvsem avstrijski krogi. To sodelovanje ovirajo tudi neugodni kreditni pogoji v Avstriji.

Nosilci nadaljnjega razvoja in razširitve gospodarskih odnosov med obema državama so predvsem gospodarske organizacije. Uspeh tega sodelovanja je odvisen od njihovih stikov in prisotnosti na trgu. Ne nazadnje pa je še uspešnejši razvoj tega sodelovanja odvisen zlasti od pripravljenosti na avstrijski strani, da gospodarsko sodelovanje osvobodijo težav, ki so bile nakazane in ki so potrebne in v korist obeh držav, da bi to sodelovanje in gospodarsko življenje v vsaki izmed njima tudi v bodoče utripalo v kar najbolj naravnem ritmu. Zlasti pa bi bile potrebne nove obvoje-stranske pobude za natančnejše spoznavanje dejanskih možnosti za sodelovanje na področju industrije, ki so zadnje čase dokaj zamrle.

Avstrija-Italija-Jugoslavija:

Sodelovanje v elektrogospodarstvu

Pred kratkim so se na Dunaju sestali predstavniki regionalne skupine SUDEL za koordinacijo proizvodnje in prenosa električne energije med Italijo, Avstrijo in Jugoslavijo. Pod predsedstvom jugoslovanskega predstavnika so pregledali letošnji razvoj položaja na energetskega področju, pri čemer so zlasti obravnavali razvoj gradenj novih elektrarn v teh treh državah. V Trzinu pri Trstu gradijo sedaj termoelektrarno z

Izvoz živalskih produktov narašča

V naši kmetijski proizvodnji postajajo živalski produkti vse pomembnejši gospodarski faktor in izvozno blago. Njihova proizvodnja narašča, z njo pa naraščajo tudi možnosti izvoza. Leta 1962 smo v prvih sedmih mesecih v državnem merilu izvozili klavne živine, mesa ter mlečnih izdelkov in jajc v skupni vrednosti 723,3 mil. šil., uvozili pa smo jih v skupni vrednosti 314,9 milijona šil. S tem je dejanski višek za izvoz znašal 408,4 milijona šilingov. Letos smo v istem razdobju izvozili tega blaga v vrednosti 1083,4 milijona šilingov, uvozili pa za 421,5 milijona šilingov, s čemer se je izvozni višek povečal na 661,9 milijona šilingov ali za 62%.

V isti primerjavi smo leta 1962 uvozili žita in krmil v vrednosti 918,3 milijona šilingov, letos pa v vrednosti 1134,6 milijona šilingov. Tako smo leta 1962 uvoz žita in krmil krili do 44% z izvoznimi viški klavne živine, mesa ter mlečnih izdelkov in jajc, letos pa smo tovrstni uvoz krili z 58%. Klavna živina, meso ter mlečni izdelki in jajca so v avstrijski trgovini s kmetijskimi pridelki edino blago, kjer je izvoz večji od uvoza in kjer vrednost izvoza narašča. To je zelo pomembno, če upoštevamo, da imamo zlasti na svetovnem trgu govejega mesa zadnje čase opravka z naraščajočo slagnacijo in več ali manj vidnim upadanjem ponudbe za izvoz.

Pri vseh drugih skupinah kmetijskega in prehranbenega blaga naše kmetijstvo ne krije potreb v državi. Vrednost uvoza tega blaga je še vedno v naraščanju, ker potrebnja hitreje narašča, kakor narašča od naravnih pogojev dokaj odvisna proizvodnja. Vrednost uvoza ne narašča le pri žitu in krmilih, marveč tudi pri sladkorju in drugih pridelkih in izdelkih, s katerimi se naše kmetijstvo lahko bavi. Tako nam je prvih sedem mesecev leta 1962 primanjkovalo sladkorja v vrednosti 28,9 milijona šilingov, letos pa nam ga je v istem razdobju primanjkovalo v vrednosti 36,2 milijona šilingov. Najbolj pa bremeni našo zunanjo trgovino s kmetijskimi pridelki uvoz sadja in zelenjave, ki smo jih leta 1964 v prvih sedmih mesecih uvozili v vrednosti okoli 950 milijonov, letos pa v vrednosti 1135 milijonov.

S 1. JANUARJEM 1966:

Prvo avtomatično zvišanje pokojnin in rent

Z novim letom bo prišlo v naši državi do prvega avtomatičnega zvišanja pokojnin in rent po splošnem zakonu o socialnem zavarovanju (ASVG), po zakonu o pokojninah samostojnih obrtnikov (GSPVG) in po zakonu o nezgodnem zavarovanju. Tega zvišanja bo deležni 1.068.086 oseb, ki dobivajo pokojnino oziroma rento po teh zakonih.

Pri zvišanju rent in pokojnin bo za vse penzioniste, ki so po ASVG dobili pokojnino priznano do vključno leta 1962, zvišanje znašalo 7 odstotkov, za vse penzioniste, ki so dobili po istem zakonu pokojnino priznano leta 1963 in 1964, pa bo zvišanje znašalo 3,5 odstotka. Za 7 odstotkov bo zvišana pokojnina tudi za penzioniste, ki so jo dobili priznano po GSPVG, če so jo dobili priznano do vključno 1964.

Upokojenci, ki so po obeh zakonih dobili pokojnino priznano šele leta 1965, bodo prvega zvišanja deležni šele 1. januarja 1967. Isto velja tudi za osebe, ki prejemajo rento po zakonu o nezgodnem zavarovanju. Namesto zvišanja pa bodo v prihodnjem letu prejeli štirinajsto mesečno rento.

Poleg pokojnin in rent bodo s 1. januarjem 1966 zvišane doklade k pokojninam in rentam. Na 979 šilingov mesečno bodo zvišane doklade oseb, ki jih prejemajo zaradi starosti, invalidnosti ali nesposobnosti za delo, nadalje doklade za vdove in doklade za popolne sirote od 24. leta starosti naprej. Za popolne sirote do 24. leta starosti bodo doklade zvišane na 556 šilingov. Doklade za navadne sirote bodo zvišane do 24. leta starosti na 369 šilingov, za sirote od 24. leta starosti naprej pa na 647 šilingov. Doklada za zakonca upokojenca, ki je za delo nesposoben, bo zvišana na 375, doklada v primeru onemoglosti upokojenca pa na najmanj 467 oz. največ 933 šilingov.

Ugodna trgovina s severnoevropskimi državami

Avstrijska blagovna izmenjava s severnoevropskimi državami se zadnje čase vedno ugodneje razvija. Avstrijski izvoz na Švedsko se je letos v prvih treh četrtletjih povečal za 27% in bo do konca leta dosegel vrednost 1,3 milijarde šilingov. Avstrijska aktiva v tej blagovni izmenjavi je narasla na 250

milijonov šilingov. Najbolj je narasel izvoz oblačil in sicer od 47 na 62 milijonov šilingov. Podobno uspešno se razvija tudi blagovna izmenjava s ostalimi severnoevropskimi državami Norveško, Dansko in Finsko. Na Norveško se bo letos avstrijski izvoz povečal za približno 10 odstotkov, na Dansko se je izvoz oblačil povečal za 73 odstotkov, izvoz kovin pa se je skoraj podvojil. Avstrijski izvoz na Finsko je v primerjavi z letom 1964 doslej narasel za 30 odstotkov. Tudi Norveška in Finska sta za oblačilno industrijo čedalje pomembnejši tržišči.

Avstrijski trgovinski delegati iz vseh teh držav, ki so enako kot Avstrija članice EFTA, zatrjujejo, da obstojajo v bodoče izgledi, da bo blagovna izmenjava Avstrije z njimi še naprej naraščala. To pričakovanje ne opravičuje le znižanje carin v območju EFTA, ki bo stopilo v veljavo s 1. januarjem 1966 in ki bo znašalo 20 do 30 odstotkov, marveč tudi splošno naraščajoče zanimanje za avstrijsko blago med prebivalstvom teh dežel.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Prejtno soboto so se v Beogradu s podpisom sporazuma zaključila pogajanja med predstavniki Avstrije in Jugoslavije o ukinitvi vizumov med obema državama. Pogajanja sta vodila pooblaščen minister v avstrijskem zunanjem ministrstvu dr. Edmund Kral in pooblaščen minister v jugoslovanskem zunanjem sekretariatu za zunanje zadeve Slobodan Krstić. Predstavnika obeh držav sta po podpisu sporazuma poudarila, da bo ukinitve vizumov še nadalje olajšala že sicer zelo živahni promet med sosednjima državama ter pomeni doseženi sporazum nadaljnjo potrditev dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Po sporazumu, ki bo začel veljati s 1. januarjem 1966, bodo ukinjene vse vrste vizumov, razen v primerih zaposlitve državljanov ene države v drugi, za kar veljajo posebni predpisi. Avstrija je že petnajsta država, s katero je Jugoslavija sklenila sporazum o ukinitvi vseh vrst vizumov.

DUNAJ. — Na Dunaju so prejšnji teden podpisali konvencijo o socialnem zavarovanju med Avstrijo in Jugoslavijo ter sporazum o ureditvi zaposlovanja jugoslovanskih delavcev v Avstriji. Konvencija o socialnem zavarovanju vsebuje osnovne določbe s področja zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja ter zavarovanja v primeru nesreče pri delu, medtem ko sporazum o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Avstriji določa, da bodo le-ti po pravicah iz delovnih odnosov izenačeni z avstrijskimi delavci. Oba sporazuma bosta začela veljati po ratifikaciji v avstrijskem in jugoslovanskem parlamentu.

RIM. — V Rimu zaseda 13. konferenca mednarodne organizacije OZN za kmetijstvo in prehrano FAO, ki poteka v znamenju 20-letnega jubileja te organizacije. Glavni direktor dr. Sen je v svojem otvoritvenem govoru naglasil, da bodo morale države v razvoju v prihodnjih dvajsetih letih — če se hočejo izogniti katastrofalnim posledicam — doseči tak kmetijski razvoj, kot so ga dosegle sedanje industrijske države v enem ali dveh stoletjih.

WASHINGTON. — Predstavniki ameriške vlade so bili na podlagi pisanja vodilnih ameriških listov prisiljeni, da zavzamejo stališče do vprašanja oborožitve Zahodne Nemčije in ostalih držav-članic Atlantskega pakta z ameriškim atomskim orožjem. Izjavili so, da je „javna tajnost“, da so rakete in letala Zahodne Nemčije in ostalih članic NATO opremljena z ameriškim atomskim orožjem, vendar izvajajo nadzorstvo nad tem orožjem ameriške ustanove. Ravno glede tega „nadzorstva“ pa so ameriški listi mnenja, da je zelo pomankljivo in se izvaja le teoretično, kar praktično pomeni, da Zahodna Nemčija in ostale članice NATO lahko samostojno razpolagajo z ameriškim atomskim orožjem. S tem je bila postavljena na laž trditve zahodnonemških krogov, da njihova vojska nima atomskega orožja, hkrati pa so izgubila svo vrednost tudi zagotovila ameriške vlade, da je proti širjenju atomskega orožja.

MÜNCHEN. — Zahodno Nemčijo je zajel nov val neonacističnih in protizidovskih izjav. V mnogih mestih se pojavljajo na zidovih ključasti križi in nacistična gesla, v Münchenu pa je žrtve protizidovskih izjav zlasti baletni direktor državne opere Heinz Rosen, ki je zaradi tega utrpel živčni zlom. Ma njegovi pisalni mizi so se skozi več dni pojavili ključasti križi, po telefonu pa je bil oprovcan kot „svinjski Zid“. Policija je sicer uvedla preiskavo, vendar ni pričakovali uspeha, če pomislimo, da tudi v varnostnih organih in v pravosodju še vedno zavzemajo vodilna mesta bivši obremenjeni nacisti.

LONDON. — Angleški mladi socialisti so na svojem kongresu ostru kritizirali sedanjo laburistično vlado, kateri očitalo, da si je osvojila in da nadaljuje politiko konservativcev. Mlada generacija angleških laburistov je v zadnjem času že večkrat izrazila mnenje, da je laburistična stranka, odkar je prišla na vlado, preveč popustljiva ter premalo odločno zastopa interese delavskega gibanja.

MOSKVA. — V zvezi s poskusi Amerike, da bi vladnamsko vojno razširila na Laos, je Sovjetska zveza objavila resno svarilo, v katerem je rečeno, da take akcije Amerike ogrožajo mir v Laosu ter zaostrojuje položaj v vsej jugovzhodni Aziji. Sovjetska izjava posebej opozarja na dva konkretna primera, ko so ameriška letala bombardirala laoske vasi, kjer je bilo ubitih več civilistov in povzročena velika materialna škoda.

DUNAJ. — Obrambno ministrstvo je te dni objavilo poziv, naj se javijo prostovoljci za posebno vojaško enoto, ki jo hoče Avstrija staviti na razpolago Združenim narodom za njihove mirovne akcije. Javilo se lahko vsi avstrijski državljani, ki so že služili v avstrijski vojski ter že niso dosegli 51. leta starosti. Pripadniki te enote bodo tudi dobro plačani, saj je predvidena mesečna plača za navadne vojaške okoli 5500, za podoficirje okoli 8000 in za oficirje 12.000 šilingov.

NEW YORK. — Letošnje glasovanje v Glavni skupščini OZN o sprejemu LR Kitajske v svetovno organizacijo je prineslo petdesetletni vladni največji politični uspeh. Zaveza po sprejemu je bila sicer spet zavrnjena, vendar je proti sprejemu glasovalo le 47 držav, medtem ko jih je prav toliko glasovalo za, 23 pa se jih je glasovanja vzdržalo. S tem se je Amerika s svojim stališčem, da LR Kitajska ni vredna članstva OZN, znašla že neposredno pred palomom in je le vprašanje časa, kako dolgo bo še našla podporo za svoje nesvarne argumente.

ATENE. — Okoli vprašanja, kdo ima pravico imenovati nove škofo — vlada ali cerkveno vodstvo — je prišlo v odnosih med grško vlado in visokimi cerkvenimi poglavarji grške pravoslavne cerkve do nevarne zaostrojitve. Ker se cerkveno vodstvo ni uklonilo zahtevi vlade, naj z volitvijo novih škofov počaka do sklenitve lozadnega zakona, je vlada zaprla atensko katedralo in na vrata pustila nalepliti dekret s kraljevim podpisom. Toda cerkveni poglavarji so ta dekret raztrgali in nadaljevali svoje zasedanje.

PARIZ. — Francoski predsednik Charles de Gaulle je v ponedeljek obhajal svoj 75. rojstni dan ter je bil deležen mnogih čestitk vodilnih državnikov iz vsega sveta.

Helmutu Scharfu

za petdesetletnico

V nedeljo 28. novembra bo obhajal koroški pesnik in esejist Helmut Scharf svoj petdeseti rojstni dan. Rodil se je v Beljaku in živi zdaj v Vrbi. Po dovršenem učiteljskem študiju je učil dve leti v ljudskih šolah na

koroškem podeželju. Ko je vdrl v Avstrijo nacizem, so ga takoj leta 1938 vrgli iz službe, leta 1940 pa vtaknili v vojaško uniformo ter je proti koncu vojne zašel v jugoslovansko ujetništvo. Leta 1946 so ga rehabilitirali in mu dali učiteljsko službo na celovškem učiteljskem, kjer učil kot profesor v vadnici (Übungsschule) učiteljske pripravnike.

To je zelo skromno ogródje za življenje človeka, ki je živel in še živi izcela kot pokončen, v svoji duši svoboden in svobodoljuben, v svojem duhovnem svetu temeljit in bogat pesnik — humanist.

Svoje pesmi je objavljaval v številnih antologijah — na primer »Stimmen der Gegenwart« (1952), »Uns atmen die Hügel« (1951), »Gesang aus Kärnten« (1953), »Die Schwingen« (1954), »Das Land in uns« (1960), »Lyrik der Landschaft Kärnten« (1964), »Das zeitlose Wort« (Stiasny, 1964) itd.; izdal pa je doslej tudi dve samostojni pesniški zbirki — »Als Toter leben« (1956) ter »Saumpfad« (1963), ki jo je opremil njegov prijatelj slikar Werner Berg.

V kratkem bodo izšla tri njegova pomembna dela: »Tschebon, Trauer um ein Dorf«, pesmi; »Das Haus zu den drei Löwen«, mladinska knjiga za šole; in »Kärntner Literaturspiegel 1960—1965«, zbirka esejev.

Helmut Scharf pa piše tudi radijske slušne igre, od katerih so doslej oddajali: Sender Alpenland leta 1954 igra »Izpit« (Die Prüfung), radio Ljubljana leta 1961 v slovenskem prevodu »Voh nezanesljiv« (Geruch unverlässlich) ter avstrijski radio leta 1962 igra »Maša v Monrupino« (Die Messe in Monrupino).

Prav te slušne igre povezujejo pesnika Scharfa tesno z nami — Slovenci. V »Vohu« prikazuje križev pot koroškega Slovenca v krvoločnih dneh Hitlerjeve vladavine, v »Maši« pa svoja lastna doživljanja in srečanja s partizanskim svetom v okolici Trsta.

Globino in višino Scharfovega duhovnega sveta morda za koroške razmere dovolj jasno prikazuje dejstvo, da v njem ni niti sence kake turobne reminiscence na vojno ujetništvo v sosedni slovanski deželi, nasprotno: kar je zagrešil mnogoletni razredinjalni proces velenemstva nad Slovenci v naši deželi, je skušal zmeraj spet iskreno in pogumno popraviti — s psihološko utemeljenimi članki in razpravami v korist naše slovenske narodne skupnosti. Ker v tem svojem razpoloženju do narodnopolitičnega vprašanja koroških Slovencev nikdar ni »uvaževal praktičnih razmer« (povedano po Ivanu Cankarju) in mu še na kraj pameti ni prišla misel zapravljenega karierizma, je njegov lik duhovnega delavca na Koroškem toliko čistejši. Vsiljuje se mi misel, da ga je treba primerjati z uglednim koroškim esejistom — Prešernovim prijateljem — Vincencem Rizzijem, le da Rizzi kot borbeni demokrat v teh vprašanjih ni bil tako obupno osamljen.

Scharfova lirčna pesem je v prvi vrsti človeško pristna, iskrena; zato je naravno, da se je zapletel v polemiko s tako imenovanimi »modernimi« pesniki in v duhovitem, estetsko utemeljenem eseu »Dichtung ist nicht Willkür« odločno zavrnil neiskrenost in narejenost različnih pisarjev in pisunov, ki dandanašnji rastejo kakor gobe po dežju tudi v naši prelepi koroški domovini. Ta esej je izzval v šentviškem Kulturnem tednu letos jeseni živahno diskusijo.

Ne gre klasificirati pesnika, dokler še živi, vendar poznavalec sodobne koroške poezije lahko že danes zasluži, da je Helmut Scharf pri nas ob Christini Lavantovi najmočnejši in najresnejši ustvarjalec besedne umetnosti. Menda mu ni treba ob petdesetletnici še posebej voščiti — in zdravja želeči.

Janko Messner

V CELOVŠKI „GALERIJI 61“:

Slovenski umetnik Janez Bernik

V celovški „Galeriji 61“ je trenutno razstava mladega slovenskega umetnika Janeza Bernika, kateri se predstavlja javnosti z oljnimi slikami, grafikami, gvaši in plastikami, nastalimi v zadnjih dveh letih, tako da prikazujejo umetnika v njegovi najnovejši ustvarjalni dobi. Otvoritev razstave v torek zvečer so se udeležili mnogi predstavniki koroškega javnega in kulturnega življenja, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Franc Pirkovič, ljubitelji umetnosti ter več koroških umetnikov, ki jih je pozdravil arh. Nitsch v imenu svoje žene in lastnice galerije Josefin Nitsch medtem ko je o pomenu in vsebini Bernikove umetnosti govoril ravnatelj ljubljanske Moderne galerije prof. Zoran Kržišnik.

Janez Bernik je znan tudi v Celovcu, vendar pa to ni več tisti Bernik, ki je v isti galeriji razstavljal že leta 1962. Takrat je bil s svojimi 30 leti ravno na začetku poti, ki ga je v kratkih dveh treh letih v strmem vzponu privedla na sam vrh svetovne umetnosti. Danes sodi Janez Bernik namreč med največje predstavnike sodobne grafike, med tiste redke umetnike, katerih imena niso le znana, marveč so postala pojem širom po svetu. O tem njegovem mestu v svetu umetnosti govorijo tudi visoka priznanja in nagrade, ki si jih je osvojil na največjih mednarodnih prireditvah.

Sedanja razstava v Celovcu nazorno prikazuje svojstvenost Bernikove umetnosti, v kateri človek neposredno nikdar ni navzoč, živi pa s svojo ustvarjalnostjo in s svojim duhom. Kakor se je na njegovi razstavi leta 1962 manifestirala prisotnost človeka v ciklu zidov, tako prihaja tokrat do izraza v črki kot ustvarjalni sili, ki jo Bernik uporablja kot sredstvo komunikacije iz davne preteklosti v sedanost. V tem svetu črk, starih rokopisov, ikon in dokumentov je umetnik premagal čas in prostor ter vzpostavil most med ljudmi in časovnimi obdobji. Izvrsno oceno Bernika je podal prof. Kržišnik, ko ga je imenoval „izrazitega borca za novo vsebino umetnosti“.

Nadvse zanimiva razstava, katere ogled vsakomur priporočamo, je odprta do 7. decembra, in sicer od ponedeljka do petka med 16. in 19. uro. Med celovško publiko je bila od vsega začetka deležna splošnega priznanja.

KULTURNE DROBTINE

● Pri berlinsko-weimarski založbi Aufbau-Verlag je pred nedavnim izšla obsežna knjiga izbranih spisov Ivana Cankarja v nemškem prevodu lektorja srbohrvaščine na Humboldtovi univerzi v vzhodnem Berlinu Manfreda Jähnichena. Izredno okusno opremljena knjiga prinaša na dobrih 500 straneh zelo reprezentativen izbor Cankarjeve proze pod naslovom »Am Steilweg« (Na klancu). Prevajalec je v daljšem eseu prikazal podoba Ivana Cankarja ter njegov delež v slovenski književnosti.

● Slovenski pesnik Mile Klopčič je obhajal svoj 60. letni življenjski jubilej. Posebno prizrčna slovesnost je

Umril je Cvetko Golar

Prejšnji teden je na svoji domačiji v Ljutomeru umrl v 87. letu starosti znani slovenski pesnik in pisatelj Cvetko Golar.

Literarno ustvarjanje Cvetka Golarja lahko delimo na tri glavne dele: pesništvo, pripovedništvo in dramatika. Kot pesnik narave in domače zemlje je izdal pet pesniških zbirk — Pisano polje, Rožni gm, Poletno klasje, Njiva zori in Veseli svatje, leta 1959 pa so izšle njegove izbrane pesmi v zbirki Jasne livade. Prav tako socialnim problemom podeželja je bilo posvečeno njegovo pripovedništvo ter sta najbolj znani njegovi knjigi Kmečke povesti in Pastirjeva nevesta, medtem ko sta zlasti njegovi igri Vdova Rošinka in Dekle z rožmarinom postali skupno narodno blago in sta še danes priljubljeni na slovenskih odrih.

S Cvetkom Golarjem je umrl zadnji sopotnik in živa priča slovenske moderne, sodobnik Župančiča, Murna, Ketteja in Cankarja.

bila v Zagorju, domači občini jubilarja, kjer je predsednik občinskega sveta za kulturo in prosveto dejal, da je Mile Klopčič eden tistih občanov, ki so poneli sloves tega reirskega kraja v svet.

Za jezikovno mešana ozemlja je najbolj primerna dvojezična šola

Mnenja, da je za jezikovno mešana ozemlja najbolj primerna dvojezična šola, v kateri se otroci obeh narodnosti učijo obeh jezikov, nismo samo koroški Slovenci; do tega spoznanja so na podlagi izkušenj prišli tudi v mnogih drugih državah, kjer žive narodnostne manjšine. Povsod so ugotovili, da je skupna vzgoja najboljša pot k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju med pripadniki različnih narodnosti, s tem pa tudi pot k prijateljskemu in mirnemu sožitju.

O teh problemih so govorili tudi na nedavnem seminarju o izobraževanju in vzgoji učencev narodnostnih manjšin v Subotici. V Jugoslaviji je več kot 1400 osnovnih šol, v katerih poučujejo v jezikih narodnostnih manjšin. Okrog 860 teh šol je organiziranih

po tako imenovanem nacionalnem načelu, kar pomeni, da se pouk odvija v jeziku manjšine z obveznim učenjem jezika večinskega naroda; 575 šol pa je urejenih po teritorialnem načelu, torej je celoten pouk dvojezičen, in je bilo izrecno ugotovljeno, da se je na jezikovno mešanih ozemljih kot najboljša oblika izkazala dvojezična šola. Poleg tega poučujejo v jezikih narodnostnih manjšin še na 107 šolah višje stopnje.

Kakor je bilo poudarjeno na seminarju, je dosedanja razvoj te oblike šolstva toliko pomembnejši, ker v stari Jugoslaviji več narodnostnih manjšin sploh ni imelo pouka v svojem jeziku. Pomen dvojezičnih šol pa je še zlasti povečala uvedba dvojezičnosti v upravi in v javnem življenju.

V 20 letih 17 milijonov knjig

Največja slovenska knjižna ustanova — Državna založba Slovenije — je prejšnji teden slovesno proslavilo dvajsetletnico svojega obstoja in delovanja. Za zaključek proslav je bil v Ljubljani literarni večer, na katerem so brali iz svojih del znani slovenski in jugoslovanski književniki — sodelavci Državne založbe Slovenije, kot so Ivo Andrič, Josip Vidmar, Matej Bor, France Bevk, Mira Mihelič in drugi.

Ob svojem 20-letnem jubileju je Državna založba Slovenije izdala dve važni in zanimivi knjigi: namreč zbornik »Dvajset let Državne založbe Slovenije«, ki v 24 člankih prikazuje značaj in pomen publikacij te založbe, ter »Bibliografijo izdaj Državne založbe Slovenije«, v kateri so navedene vse knjižne izdaje DZS v minulih dvajsetih letih.

Kako obsežno delo je opravila Državna založba Slovenije v zadnjih dveh desetletjih, nam povedo tudi naslednje številke: v tem času je izdala 2958 različnih publikacij na 608.388 straneh v skupni nakladi 16.951.030 izvodov! To pomeni, da je samo v tej založbi povprečno vsak drugi dan izšla nova knjiga.

Gledališče superlativov v Varšavi

Mnoge gledališke zgradbe na svetu slovijo po svoji velikosti, svoji moderni ureditvi ali po svoji tehnični opremitvi. Tako ima n. pr. festivalsko gledališče v Salzburgu najboljšo elektroakustiko, gledališče v Mannheimu najboljšo elektro opremo, dunajska Opera najboljši mehanizacijski stroj, da niti ne govorimo o milanski Scali ali newyorški Metropolitan, ki veljata sploh za prispodobno velikega svetovnega gledališča. Pred nedavnim pa se je pojavilo na tem področju novo ime — Poljska opera v Varšavi — ki bi jo brez pretiravanja lahko imenovali »gledališče superlativov«, kajti v njej so združeni vsi tisti »naj-«, ki si jih sicer delijo slavne gledališke hiše po svetu.

Zgodovina operne hiše v Varšavi sega že daleč nazaj: leta 1825 jo je gradil italijanski arhitekt Carozzi, toda med varšavsko vstajo leta 1944 so jo nemška letala popolnoma uničila. Pred kakimi desetimi leti so se Poljaki odločili, da zgradijo novo opero, leta 1958 pa so začeli z intenzivno gradnjo, h kateri so pritegnili

poleg domačinov še najbolj znane strokovnjake in podjetja iz Avstrije, Švice, Italije in Nemčije. Na površini 440.000 kubnih metrov je nastalo pravo čudo arhitekture — medtem ko je fasada na las podobna stari, je notranjščina urejena in opremljena po najsodobnejših vidikih.

Poljska opera v Varšavi je danes z dvakratno razširjenostjo prejšnje dobe in s sorazmerno petdesetkratnim izboljšanjem mehanizacijskih naprav nedvomno prva operna hiša na svetu. Zgradba, v kateri je več sto hodnikov in nad 2000 prostorov, je toliko šna, da je v njej že zdaj predviden tudi prostor za razkošen gledališki muzej. Predvsem pa je poskrbljeno za vse prostore, ki so potrebni za brezhibno funkcioniranje gledališča.

Glavna dvorana, v kateri je prostora za 2000 gledalcev, je opremljena z elegantnimi in udobnimi ložami ter dobrimi sedeži tudi na balkonih, s prikupnimi železnimi ograjicami, s svetlim stropom in tri tone težkim steklenim lestencem. Kakor je dvora-

na pravzaprav skromna, tako je oder naravnost razkošno opremljen. V globino sega 54 metrov, skoraj prav toliko je tudi visok. Oder oživi po želji scenograf s pomočjo ogromnih, na vse strani premikajočih se in z zvočnimi in svetlobnimi učinki opremljenih plošč. Vse poteka na električni ali hidravlični pogon, tako da se vse zamenja mehanično in skoraj neslišno. Zaradi pogreznih odrov je poleg vrtiljivih scen lahko hkrati pripravljenih kar šest prizorišč.

V hiši je pet skladišč in petnajst delavnic, tako da lahko vse izdelajo ali popravijo na kraju samem; tukaj delajo čevljarji, barvarji, cvetličarji, pedikerji, klobučarji, frizerji, rokavičarji, tapetniki, mehaniki, elektriki, ključavničarji, modelarji, šivilje itd. Skratka tisoč možnosti v eni sekundi, tako da se vse skupaj na prvi pogled zdi kot pravljica ali pa kot — norišnica; toda vse je urejeno tako, da se brezhibno odvija celoten sistem.

Skozi pet nadstropij vodi pet različnih dvigal za osebe in v vsakem nadstropju je nastanjena z vsemi potrebnimi prostori in rekviziti zaključena enota. Tu so samo prostori za balet z garderobami, prhami, vadalnicami; tam

so prostori za vežbanje zbora in orkestra; drugod spet garderobe za soliste, opremljene tako, da je v njih ves komfort in intimno vzdušje. Nadalje ima gledališče lastno televizijsko napravo, s pomočjo katere direkcija usmerja delo službenega kadra; deset dvoran za manjše in večje potrebe; lastno »elektarno« za primer, če v Varšavi zmanjka električnega toka; najrazličnejše klube od časopisnega do kluba prijateljskega med Poljsko in Afriko; predvsem pa električni sistem, ki je popolnejši kot v kateri koli drugi operni hiši na svetu. Vhod v poslopje pa vodi skozi trojna steklena vrata v foyer iz belega marmorja, kjer stoji kip slavnega poljskega dramatika, pedagoga in igralca Boguslawskiego.

Na razvalinah, kjer so nacisti leta 1944 — kakor priča marmornata plošča — ustrelili 350 poljskih rodoljubov, je nastala operna hiša, ki nima primerjave v svetu. Po zunanji obliki in predvsem po notranji ureditvi in opremitvi velja za eno najbolj urejenih in najbolj sodobnih gledališč ter je v ponos poljskemu narodu, ki je tudi s svojo Poljsko opero dokazal svojo visoko kulturno raven ter izpričal svojo nezlomljivo življenjsko moč.

Tovarna celuloze Rebrca bo ustavila obratovanje

Več sto uslužbencev brez dela in možnosti zaposlitve

Sedaj je docela jasno. Lastniki Arland AG, to je skupina 14 podjetij industrije papirja, ki predstavljajo 80 % papirnega kartela, bodo ustavili delo v tovarni celuloze Rebrca. Njihova utemeljitev tega ukrepa: nadaljnje obratovanje tovarne „iz gospodarskih razlogov ne pride v poštev“. Kakor je bilo slišati v sredo, bo delo v tovarni ustavljeno že v ponedeljek, ker so obratna sredstva razpoložljiva le še za ta teden.

S tem ukrepom, o katerega izvedbi po torkovi seji koroške deželne vlade in po razgovorih v socialnem ministrstvu skoraj ne more več biti dvoma, bo zgubilo svoje delovno mesto okoli 350 delavcev in nameščencev iz občin Železna Kapla-Bela, Žitara vas in Galicija, kmečki posestniki teh občin pa najbližjega odjemalca njihovega lesa. S tem ukrepom pa je Južna Koroška tem težje prizadeta, ker v devetih letih tako imenovane pomoči gospodarsko zaostalemu področju v tem območju in v bližnji okolici ni bilo ustanovljeno niti eno pomembnejše novo gospodarsko podjetje.

Kaj je privedlo do likvidacije tovarne celuloze Rebrca po 75 letih njenega obstoja, ko so se druga tovarna podjetja uspešno razvijala?

To vprašanje je vredno odgovora, ker se je Rebrca vsa zadnja desetletja stalno borila z gospodarskimi težavami in ker se jih tudi ni znebila, čeprav je bila v povojni dobi s sredstvi Marshallovega plana modernizirana in povečana in

čeprav sta ji ministrstvo za socialne zadeve in koroška deželna vlada tudi še pozneje segla pod rama z 10 milijoni šilingov. Tovarna je gospodarsko propadla, ker so jo njeni lastniki izkoriščali le za osebne namene, niso pa skrbeli za njeno gospodarsko trdnost in rasti, da bi lahko dajala delo in zaslužek prebivalstvu okolice. S prehodom v roke uvodoma omenjene skupine letos pomladi je bil Rebrca zadan

smrtni udarec. Novi lastniki so se iz konkurenčnih nagibov odločili za njeno likvidacijo, namesto da bi jo z združenimi močmi sanirali in pravočasno poklicali na pomoč javno roko in njene sanacijske instrumente. Dobršen del krivde pa pade tudi na javno roko, zlasti na zvezno vlado, ker iz svojega problema ni prišla pri korenini in ker ni v duhu deklarirane pomoči za gospodarski razvoj Južne Koroške pravočasno poskrbela vsaj za zagotovitev obstoječih delovnih mest v tem predelu.

Sedaj v tej smeri ni več pomoči. Lastniki so kategorično odbili ponudbo pomoči v obliki 17 milijonov šilingov in jo zavrnili, da „prihaja sedaj vsaka pomoč prepozno“. Ob tej trpki resnici pa ostane slej ko prej odprto vprašanje nadomestnih delovnih mest za delavce Rebrce in potrebnega kosa kruha za njihove družine. Resnica je, da teh mest v Podjuni ni in da tudi v doglednem času ne bodo mogla biti ustvarjena. V tem pogledu je bilo zadnja leta veliko zamujenega. Preko tega ne pride mo ob vseh lepih besedah in zagotovilih v vladi, da bo treba z združenimi močmi ustvariti tisto okoli nova delovna mesta, delojemalce pa obvarovati pred socialnimi trdotalami.

SELE - KOT:

Slovo od Malijeve mame

Po daljšem bolehanju je v soboto 13. novembra splošno spoštovana in priljubljena Malijeva mama, babica in prababica Marija Male v 84. letu starosti za večno zatisnila svoje oči. Njena življenjska pot je bila trda in polna tegob, kakor so jo doživljale naše matere v težkih letih

der in predsednik pihalne godbe Tržič izmenjala darili, pri čemer je Schneider Lotriču izročil fotografijo z letošnjega skupno preživetega dopusta.

V A B I L O

HRANILNICA IN POSOJILNICA
DOBRLA VAS

vabi vse člane in prijatelje na

**Proslavo 75-letnice
svojega obstoja**

v nedeljo, dne 28. novembra 1965

z naslednjim sporedom:

- ob 8.30 uri sv. maša zadušnica za umrle člane v farni cerkvi
- ob 13.30 uri občni zbor v hotelu Rutar
- ob 15.00 uri jubilejna proslava z nastopom pevskega zbora in kulturnim programom v hotelu Rutar

Upravni in nadzorni odbor

Prvi tedni letošnje sezone hokeja na ledu

Pred šestimi tedni se je za celovško moštvo KAC pričela letošnja sezona v hokeju na ledu. Pričela se je pravzaprav v Ljubljani, kjer se je KAC v svoji prvi igri letošnje sezone v novem stadionu pomeril z jugoslovansko državno reprezentanco. Od tedaj naprej je do minule sobote odigral že 11 iger, pri katerih je v svojstvu kot avstrijski prvak dobro uspel, saj se njihov skupni rezultat glasi 58 : 36 v prid KAC.

Moštvo KAC že drugo leto trenira znani češki trener K. S. Moštvo je kakor zadnja leta tudi letos okrepljeno, z igralci iz Kanade. Prvi Kanadčan je izvrstni Tambellini, ki je poznan že iz minulih sezon. Drugi Kanadčan je branilec Lafrance, ki je že pred dvema leti igral v Celovcu. Tretji je napadalec Del John, ki pa je medtem dobil avstrijsko državljanstvo, vsled česar lahko nastopa tudi v avstrijskem prvenstvu. Dolgoletni vodja moštva KAC Hermann Knoll se je

odselil in igra sedaj v moštvu Kitzbühla, njegovo mesto pa je prevzel branilec Koch.

Toda sedaj h kratkemu opisu dosedanjih iger. Prvo igro so Celovčani — kakor že povedano — igrali v Ljubljani proti jugoslovanski državni reprezentanci, ki so jo zaradi boljše pripravljenosti Jugoslovancev zgubili 3 : 5. Za Ljubljano je sledila prva igra na domačem drsališču v celovški mestni hali, kjer se je KAC pomeril s HC Visp iz Švice in ga premagal s 6 : 4.

Lep začetni uspeh je KAC dosegel v tekmah za novo uvedeni evropski pokal, kjer je v 4 igrah eliminiral švicarskega prvaka HC Bern. V Celovcu ga je premagal v dveh igrah, prvič s 7 : 4, naslednji dan pa z 10 : 3. V igrah, ki sta nato sledili v Bernu, je KAC zmagal s 4 : 3 in 3 : 2. Slabo pa je odrezal na domačih tleh proti moštvu „Dinamo“ iz Vzhodnega Berlina, kateremu je

dveh vojn. Kmalu za tem, ko jo je Malejev Janez leta 1913 pripeljal iz ugledne šaslnove družine na svoj dom »Pri žagi« v Kotu, jih je ločila prva svetovna vojna, katero je morala preživeti sama z nedoročnimi otroci. Ko se je mož iz vojne vrnil zdrav domov, je leta skrbi, tegob in stisk »Pri žagi« spet zamenjala lepa domača pesem.

Druga svetovna vojna je udarila v Malejevo družino s še večjo silo. Družina je bila leta 1942 pregnana z doma in izseljena v taborišče Frauaurach, od koder se je vrnila šele ob koncu vojne. Družina je stala pred izropanim domom in veliko naporov je bilo potrebnih, da si je spet ustvarila nekdanje ognjišče. Sredi teh naporov je koncem leta 1945 umrl oče Janez na posledicah izseljenstva. Toda z ljubeznijo do svojih otrok, ki so jo le-ti v isti meri vračali, je skupno z njimi uredila dom, gostilno in trgovino, ki jo je z združenimi močmi uspešno vodila skromna, mirna in razsodna, kakor je bila vse svoje življenje.

Da je z njeno smrtjo zgubil Kot drago sovaščanko, širna okolica pa priljubljeno znanko, je pokazala obilna udeležba žalnih gostov na njeni zadnji poti »k fari«, kjer so jo v ponedeljek navrh položili k zadnjemu počitku.

podlegel z 2 : 6. Par dni navrh je imel za nasprotnika francosko moštvo St. Gervais, proti kateremu je igral dokaj slabo. Ker pa je francosko moštvo igralo še slabše, je KAC zmagal z 9 : 1. V srečanju z italijanskim prvacom Cortina je Celovčani špet slaba predla, ko so Italijani še pet minut pred koncem vodili s 3 : 1. Vendar je imel KAC srečo, da je v zadnjih petih minutah s 4 : 3 spremenil igro v svoj prid.

V sredo minulega tedna je KAC pričel borbo za alpski pokal. Podal se je spet v Ljubljano, kjer se je v novem stadionu srečal z jugoslovansko državno reprezentanco. Igra, ki je bila ves čas napeta in dinamična, se je s 4 : 4 končala neodločeno. Več sreče je imel v soboto, ko je na Dunaju začel igre za državno prvenstvo in kjer je WEV premagal s 6 : 1, s čemer je za začetek zelo uspešno branil naslov državnega prvaka.

Bojko Singer

PREBERIMO — GOVORIMO — UKREPAJMO!

Naša gospodarska moč je stvar nas vseh

Greši, kdor misli, da je vseeno, kje denar nalaga in kje namajema posojila ali kredite. Greši proti sebi, proti svoji gospodarski in teritorialni skupnosti, greši pa tudi proti svoji narodni skupnosti, vseeno, če se tega zaveda ali ne. V razvoju integracije je prvo, da najprej krepimo svojo gospodarsko moč in da jo koncentriramo v svojo skupno korist. V razvoju industrijske družbe in integracije bomo veljali toliko, kolikor bomo kot skupnost gospodarsko močni. Zato je samo po sebi razumljivo, da morajo biti v prvi vrsti domače hranilnice in posojilnice zbirališče denarja naših kmetov, delavcev, obrtnikov, trgovcev in intelektualcev, predvsem pa naše mladine. V našem varčevanju za lastni dom in za lastno ognjišče, pri naših gospodarskih investicijah in v sodobnem tekočem denarnem poslovanju moramo vsi delati z njimi, potem bomo s pomočjo posojil ali kreditov, ki nam jih bodo nudile, prišli prej do cilja, ki ga imamo vsak zase in kot skupnost zastavljenega. Pomagajmo si sami, potem nam bo pomagano, kakor bo nam prav!

Naše uveljavljanje kot posamezniki in skupnost v razvoju gospodarske integracije zahteva sodobnega duha in naši gospodarski miselnosti in v našem gledanju na našo gospodarsko samopomoč. Tega duha si moramo osvojiti vsi, kmetje, delavci, obrtniki, trgovci in intelektualci Zilje, Roža in Podjune enako kot naši hranilničarji in posojilničarji. Ta duh pa moramo zlasti buditi med našo doraščajočo in šolsko mladino, med našimi malimi „šparovci“, kar je poleg staršev ter hranilničarjev in posojilničarjev eminentno važna naloga naših vzgojiteljev, učiteljev po ljudskih šolah in profesorjev po srednjih šolah. Ta naloga ne more biti opravljena z Dnevom varčevanja, to je sedaj in v prihodnosti naša vsakodnevna naloga. Naša mladina bo v toliko zvest član naše gospodarske skupnosti, kolikor smo zvesti člani mi, njeni starši in vzgojitelji.

V tem duhu geslo „Kdor varčuje, blagostanje obvaruje“ ni le bilo naše geslo za Mednarodni dan varčevanja, marveč je njegovo uresničevanje dnevna pravica in dolžnost nas vseh, ki se hočemo z združenimi močmi v razvoju integracije uveljavljati, kakor so se pričeli naši predniki uveljavljati pred 90 leti.

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

STRAJA VAS. — Občinski svet je odobril načrt financiranja vodovoda za Strajo vas in Drevlje. Vodovod bo stal 3,5 milijona šilingov in bo dograjen do leta 1968. Na isti seji je občinski svet tudi sklenil nakup UNIMOGA za čiščenje občinskih cest v zimskem času ter oddal v najem lov v Drevljah.

PODKLOŠTER. — Občina je najela iz fonda za gradnjo stanovanj kredit v višini 11,5 milijona šilingov, s katerim bo zgradila 52 stanovanj. Novo poslopje ljudske šole v St. Lenartu pri Sedmih studenih je v surovem stanju pod streho, montirana je tudi centralna kurjava. Centralno kurjavo je dobila tudi ljudska šola v Megvarjah.

BELJAK. — V bližini policijske postaje Pod Vetrinom se je v ponedeljek močan divji merjasec zaletel v avtomobil nekega trgovskega potnika in ga poškodoval, merjasec sam pa je zbežal v smeri Zilje.

ST. JAKOB V ROŽU. — Na zadnji občinski seji je župan Koren sporočil, da bo most čez Dravo pri Dragožičah, po katerem bodo lahko vozili tudi avtomobili, občino stal 550.000 šilingov. ODK so namesto broda na tem mestu prvotno mislile zgraditi le most za pešce. Na željo občin St. Jakob v Rožu, Bilčovs in Loga vas so pristale na most za avtomobile. Razliko v ceni, ki znaša 1,1 milijona šilingov, bodo vendar morale plačati imenovane občine, pri čemer jim je ODK zagotovila dvanajstletni kredit proti 5,5 % obresti. Jamstvo za kredit je prevzela koroška deželna vlada.

CELOVEC. — Danes je bila v sejni dvorani celovškega magistrata odprta razstava o razvoju mesta v zadnjih desetletjih. Razstava se imenuje »Mesto spreminja svojo podobo«.

ŽELEZNA KAPLA. — Kakor že večkrat je Bela pri Taboru med Rebrco in Železno Kaplo podprala cesto, vsled česar se je cesta v petek posula v dolžini 6 metrov. Komaj so »lukno« spet zravnil, se je cesta na istem mestu v nedeljo ponovno posula. V obeh primerih ni prišlo do osebne škode.

Nadaljnja primera kulturne izmenjave

Prvo meddruštveno srečanje v Pliberku

Kljub skrajno neugodnemu vremenu — lilo je kot iz škafa — je v nedeljo prebivalstvo občine Pliberk napolnilo Schwarzlovo dvorano, da pozdravi in sliši goste, ki so prihiteli iz Raven na prvo meddruštveno kulturno srečanje v Pliberku, ki sta ga pripravila domače prosvetno društvo „Edinost“ in Kulturno prosvetno društvo „Prežihov Voranc“ iz Raven na Koroškem. Slednjo je prišlo v Pliberk s svojim folklornim ansamblom, godalnim kvintetom in znanim Koroškim oktetom. Na čelu gostov je prišel v Pliberk tudi predsednik občinskega sveta Zveze prosvetnih organizacij Slovenije ing. Mitja Šipek, pliberški občinski svet pa so zastopali podžupan Mirko Kumer, mestni svetnik Janez Kolenik in kulturni referent občine šolski upravitelj Valentin Vavti.

Ravenčani so prišli v Pliberk z izbranim sporedom. Folklorni ansambel je predvajal izbor jugoslovanskih in koroških narodnih plesov, godalni kvintet je spretno skrbel za razvedrilo, Koroški oktet pa je kakor vedno navdušil s svojim ubranim peljem. Po prireditvi je sledila prosta zabava s plesom.

V teku sporeda je najprej spregovoril osebni zastopnik župana Kristana podžupan Mirko Kumer. Ko je gostom izročil pozdrave župana, je izrazil željo, da bi to prvo meddruštveno srečanje iz obmejnih občin rodilo sodelovanje, kakor se v okviru maloobmejnega prometa in v okviru kulturnega sodelovanja med Koroško in Slovenijo uspešno in vedno uspešneje razvija. Občina Pliberk želi slediti zgledu, ki ga na tem področju kažejo druge naše občine. Isto željo je izrazil tudi predsednik ing. Mitja Šipek in v dokaz te želje povabil SPD „Edinost“ v Pliberku na protiobisk v Ravnah.

Tržiška godba ponovno v Borovljah

V soboto je delavska pihalna godba „Stahlklang“ v Borovljah praznovala dvajsetletnico svojega obstoja. Med številnimi častnimi gosti slavnostnega koncerta, ki ga je godba priredila, in med gratulantami je bila tudi 30-članska godba tržiške „Svobode“, ki je prišla v ta namen v Borovlje skupno s svojim predsednikom Tinom Lotričem in kapelnikom Marjanom Saje-

Vreme vpliva na razpoloženje

Že oddavnaj je znano, da je od vremena odvisno naše razpoloženje. Ni pa znano, da je od dobrega razpoloženja odvisna aktivnost našega organizma, a to ne samo v fizičnem, ampak tudi v mentalnem, predvsem pa v čustvenem in reakcijskem pogledu. Slaba volja, nepremišljena in neurejena dejavnost sta najbolj pogostni posebno pri ljudeh, ki je njihov vegetativni živčni sistem neuravnotežen. Opisali so že vznemirjenost, ki prevzame nekatere živali pred poslabšanjem vremena in še posebno pred viharjem ali kako elementarno katastrofo. Znana je kot biološka reakcija živega organizma na atmosferska dogajanja ki povzročajo nagel padec zračnega pritiska, nevihte in viharje, katastrofalne poplave, utrganje oblaka, potrese in druge nesreče. Tako je ugotovljeno, da živali pri vseh večjih in naglih spremembah v atmosferi deset ali več ur poprej kažejo znake vznemirjenosti in nagnjenja k begu.

V zadnjih letih so zelo vztrajno proučevali biološke reakcije na meteorološke spremembe, posebno z ozirom na njihov vpliv na človeka. Pred kratkim so na kongresu svetovne meteorološke organizacije v Ženevi ob sodelovanju mednarodnega združenja za biometeorologijo objavili vrsto dejstev, ki postavljajo v novo luč učinek in pomen vremena na reakcije našega organizma in njegov pomen zanje. Fizični, elektromagnetični in kemični vplivi iz atmosfere in okolja, v katerem človek dela, zelo vplivajo na stanje reaktivnosti človeškega organizma.

Ugotovljeno je, da je biološko ugodno vreme tisto z zvišanim atmosferskim pritiskom in konah, kjer vladajo anticikloni. V prehodnih conah med visokim in nizkim pritiskom se že pričenjajo kazati neugodni vplivi na organizem. Na tem kongresu so posvetili izredno pozornost medicinskim podatkom, ki jih je zbral inštitut za meteorološka raziskovanja v Münchnu, ker so v zvezi s tem proučevanjem opazovali veliko število ljudi. Z zapisovanjem serije podatkov so ugotovili, da so med delovnim časom v letnem obdobju z lepim vremenom zabeležili 3162 pritožb zaradi tegob nepojasnjene narave. Medtem pa so v enakem obdobju s slabim vremenom zabeležili 5429 takih tegob ali za 42 odstotkov več kakor ob lepem vremenu. Podobna analiza nesreč pri delu je pokazala 45 odstotkov več nesreč v času, ko je prevladovalo slabo vreme.

S proučevanjem vpliva vremena na možnost voznikov motornih vozil so ugotovili, da se je v dne, ko je bilo vreme slabo, zgodilo 15 do 20 odstotkov več prometnih nesreč. Eden strokovnjakov je predložil točne podatke iz Nemčije; proučeval je vreme pri 106.000 prometnih nesrečah in v 32 odstotkih primerov ugotovil, da so se zgodili v času neugodnih vremenskih razmer. Ta dogajanja kažejo, da je zmožnost voznika v času slabega vremena brez vidnih zunanjih znakov znatno zmanjšana, ker moč koncentracije zelo pade in se čas reakcije podaljša, torej so refleksi počasnejši. Analiza iz Hamburga je pokazala, da se je od 67.000 prometnih nesreč 85 odstotkov zgodilo v neugodnih bioloških atmosferskih razmerah. Podobna proučevanja v 50 evropskih mestih so dala podatke, da so bile slabše biološke reakcije ozko povezane z neugodnimi vremenskimi razmerami.

Na kongresu so si poročevalci soglašali v tem, da navadne prometne motnje kakor so megla, spolkost in zaledenost cest, v proučenih prometnih nesrečah niso igrale niti približno tako velike vloge, kakor je to dokazano za vpliv meteoroloških sprememb. Tako se

je v Hamburgu zaradi zaledenelega in zamrznjenega terena število nesreč dvignilo za 6,4 odstotka, a še manjši je odstotek zaradi megle — samo 5,2. V enakem obdobju se je število prometnih nesreč pod vplivom slabih vremenskih razmer dvignilo na 40 odstotkov. Vse te podatke so zanesljivo preverili, ker so jih dobili kot rezultat proučevanj v raznih mestih Nemčije v zadnjih 15 letih.

Eden od doslej nepoznanih, toda važnih elementov v fizični reakciji človeškega organizma je oscilacija v atmosferskem naboju. Polje slabe frekvence zelo močno vpliva na nekatere ljudi. Tudi eksperimenti z živalmi so dali podobne podatke. Hrček odnaša svoje mladice med spremembo v električnem polju na kraje zunaj njegovega dosega. Miši porabijo dosti več kisika, če jih postavimo v električno polje, a prav tako izločajo več ogljikovega dioksida. Pri čebelah so ugotovili, da v neugodnih atmosferskih razmerah mnoge ne najdejo domov k svojemu roju. Posebno opazajo slabše nabiranje medu pod delovanjem okrepljenega električnega naboja, tako npr. pred nevihto, medtem ko je množina medu pozneje znatno večja, še posebno po dežju.

Iznajdbe v prihodnosti

Neka ameriška družba, ki razčlenjuje „iznajdbe prihodnosti“ in proučuje možnosti za njihovo praktično rabo, je veliko skupino strokovnjakov z raznih področij vprašala za mnenje o roku, v katerem se utegnejo uveljaviti določeni dosežki ali izumi. Odgovore je prikazala na preglednici, ki vsebujejo ob vsakem dosežku po tri letnice; prva se nanaša na najkrajši možni rok za izvedbo določene zamisli, tretja na najdaljšega, druga letnica pa izraža mnenje večine strokovnjakov, ki jih je zajela anketa. Navajamo nekaj primerov, za kdaj si znanstveniki obetajo uresničitev posameznih iznajdb.

● Pridobivanje sladke vode iz morske v večjih količinah — optimisti omenjajo že letošnje leto, pesimisti pa leto 1980, medtem ko je večina mnenja, da se bo to uresničilo leta 1970.

● Povsem zanesljive vremenske napovedi — prva letnica 1972, tretja 1988, mnenje večine 1975; to pomeni, da bodo vremenarji čez kakih dvajset let že zanesljivo napovedali sonce in dež.

● Splošna raba sintetičnih (umetnih) beljakovin v prehrani — najprej leta 1985, najkasneje 2020, rok, ki ga omenja večina, pa je leto 1990.

● Medplanetarno potovanje s pristankom na Marsu — 1980 oziroma 1990, najverjetneje pa leta 1985; zelo različna pa so mnenja o letu in možnosti pristanka na Veneri: najkrajši rok je leto 2050, večina znanstvenikov pa je izjavila, da bo to mogoče šele leta 2300.

● Popolna avtomatizacija gospodinjstev — mogoča naj bi bila že leta 1970, po mnenju večine strokovnjakov pa pet let kasneje.

● Avtomatični cestni promet — ceste, na katerih se bo avtomobilist lahko prepuštil avtomatičnemu „žofanju“, se bodo začele uveljavljati okoli leta 1985, po mnenju večine pa jih bodo v širšem obsegu uvedli šele v drugem letu prihodnjega tisočletja.

Eden udeležencev je v svojem poročilu ugotovil, da se po spočetju v hladnem letnem času bolj pogosto rodijo otroci moškega spola, po spočetju v toplem obdobju pa ženskega.

Gornje študije so pokazale, da atmosferske motnje v mestih zelo zmanjšujejo množino sončnih žarkov, še posebno pozimi. Tako je sončno žarčenje v Angliji januarja 1954 znašalo 5 odstotkov, medtem ko je v Kijevu junija istega leta doseglo 93 odstotkov.

● Lokostrelcem ne bo treba več iskati izgubljenih puščic. Neka ameriška tvrdka je dala na tržišče puščice, ki signalizirajo kraj kamor padejo, z dimom. Puščica ima v votli aluminijasti cevi dve ampuli s kemikalijami. Pred strelom odpne strelec klavirce, ki zdrobi ampuli. Ko se kemični tekočini zmešata, nastane dimni signal.

● Francozi poročajo, da njihovo govedo raste hitreje po novi metodi hranjenja, ki so jo izdelali diplomirani

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

kmetovalci. Govedo, ki že od telečjih nog naprej uživa samo koncentrirano žitno hrano in sploh ne pride na pašnik, doseže že pri enem letu težo 470 kilogramov. Tako teže bi pri hranjenju s travo in senom doseglo tele v drugem ali tretjem letu. Govedo se hitro navadi novih hranil.

● Mnogi ljudje trpijo zaradi senskega nahoda, ki jim ga prinaša cvelni prah določenih rastlin. Drugi dobi izpuščaj, če jedo jagode ali se dotaknejo prahu, bruha, če jedo jajca, ali celo umrejo zaradi šoka po sicer nedolžnih zdravilih. Številno substanc, ki vlegnejo sprožijo alergije je neomejeno. Celu na čisto vodo so ljudje lahko preobčutljivi, kot so ugotovili ameriški zdravniki. Na kliniki za kožne bolezni v Pennsylvaniji so preiskovali neko 15-letno in neko 17-letno dekle pa 20-letnega fanta, pri katerih so se redno pojavljali izpuščaji, če so se dotaknili čiste vode. Vsi trije so bili drugače popolnoma zdravi, samo alergični na vodo.

SAN JOSE – ameriški Pompeji

Vse kaže, da bo mesto San Jose, prestolnica Kostarike v Srednji Ameriki, doletela enaka usoda kot pred 2000 leti Pompeje: stalno naletavanje pepela grozi, da bo zasulo mesto. Izračunali so, da bo v nekaj več kot dveh letih na mesto padlo približno 100.000 ton vulkanskega pepela in ga zasulo. San Jose šteje danes 230.000 prebivalcev.

Droben pepel se neprestano dviga iz kratkega 3400 metrov visokega vulkana Irazu, ki je oddaljen od San Joseja približno 26 kilometrov. Ko je začel ognjenik bruhati, niso prebivalci mesta še ničesar slutili. Bili so navajeni na bližino ne povsem ugaslega ognjenika. Nenadoma je stresla notranjost

gore močna eksplozija. Čutili je bilo rahel potres, nato pa se je nad vrhom ognjenika dvignil ogromen oblak dima. Prebivalci bližnjih vasi so pozneje vsi bledi od strahu pripovedovali, da je eksplozija vrgla v zrak ogromne kamnite bloke, od katerih so mnogi tehtali celo po tisoč kilogramov.

Nato je pričel deževati pepel. Vele, ki skoraj vse leto piha s severozahoda, ga je nosil po deželi. Legal je kot debela siva odeja na polju med ognjenikom in mestom. Polja so postala nerodovita in na tisoče glav živine je žalostno poginilo.

Polagoma je začel pepel padati tudi na mesto. Prodiral je skozi najmanjše razpoke, celo skozi zaprta okna, in spremenil življenje ljudi v pravi pekel. Pri jedi jim škripa pod zobmi in ob nekaterih dneh se sploh ne morejo prikazati na cesti, ne da bi zaščitili dihalo. Premožnejši so si oskrbeli plinske maske, revnejši pa si pokrivajo obraz z robcem.

Tako srečujete danes v San Joseju na cesti kaj nenavadne pošasti. Bolnice so polne bolnikov z vnelimi dihalo. Približno 20 tisoč prebivalcev je že zapustilo mesto in se naselilo drugje v deželi. Mnogi pa so prisiljeni ostati, ker je v San Joseju nemogoče prodati hišo.

Naprava za učenje govora

Ameriška znanstvenika George in Barton sta naredila napravo, s pomočjo katere se lahko gluhi naučijo govoriti. Gluhi ne morejo kontrolirati glasov ki jih izgovarjajo, če pa govorijo v mikrofonske nove naprave, se glasovi pojavljajo kot optični znaki na posebnem zaslonu. Te znake lahko primerjajo z znaki, ki nastajajo s pravilno izgovorjavo posameznih glasov ter z vajo izboljšajo svoj govor.

VLADO FIRM:

Uskoška nevesta

25. NADALJEVANJE

Še preden so se drugi dan po Carigradu zaslišali klici muzeinov z vitkih minaretov, ki so opominjali pravoverne k opoldanski molitvi, je poslal veliki vezir k odposlancem visokega častnika, da jih odpelje k sultanu.

Pred dvorcem velikega vezirja so na poslance že čakali assapi* z belimi turbani na glavi, ki jim je načeloval dvornik, ogrnjen z bogato vezanim plaščem. Z globokimi prikloni so pričakali odposlance in prekrizali roke na prsih. Ko so v slavnostnem spremstvu prišli v park pred sultanovo palačo, sta jih na vhodu pred dvorja pričakala jezdeca na dveh ogromnih sivih slonih, ki sta na znamenje dvignila rilca in zatrobila, da je odposlanec grmelo po ušesih. Na velikem obzidanem dvorišču, tlakovanim z belimi in črnimi marmornatimi ploščicami, pa so topotali konji iz sultanovih hlevov, vranci in belci ter naslanjali male glave na široka ramena sultanovih hlapcev, ki so stali ob straneh. Čakali so na visoko gospodo sultanovega dvora. Po dvorcu pa je begalo in hitelo sultanovo služabništvo v pestro okrašenih oblekah; nič manj kot tri tisoč jih je bilo zaposlenih v njem. Na zgornjem koncu ogromnega dvorišča, ki se je bleščalo od beline in je ležalo v prijetni senci širokolistnih palm, pa so v kletkih godnjale in rjovele zveri. Levi so moleli svoje šape skozi železne mreže in boljšali v neukročene leoparda, ki so pripeti na močne verige rjaveli in besneli, ko so zagledali vsiljive tujce. Nategovali so kratke verige in poskakovali, da so verige

pozvanjale ob belem tlaku. Odposlancem so od strahu skoraj izstopile oči.

Kar so se odprla stranska rezljana vrata in odposlanec so prihiteli naproti Ibrahim, Kasum, Asas in Behad paša. Vljudno so jih pozdravili in jim predstavili visoke dvorne dostojanstvenike in častnike, ki so bili oblečeni v zlate, svilene in žametne oprave, da so se lesketali v soncu kot mavrica po dežju, ki ga je preganjalo sonce. Štirje paše so spremili zmedene odposlance v sultanov dvorec.

V sultanovi stolni dvorani pa se je na slonokoščnem prestolu, okrašenem z zlatom in dragimi kamni, sedel sultan in s svojimi močnimi prsti potrkaval po naslonu. Ob steni je stala razporejena sultanova telesna straža, negibna kot kip. Ob sultanovi strani pa sta mu mladi arabski dekleti v dolgih belih prosojnih tančicah s pahljačami iz nojevih peres hladili obraz, ožgan na potovanjih, ki jih je sultan prirejal po vročih jutrovnih deželah. Okoli prestola so s knjigami v rokah stali sultanovi dvorni ministri in poveljniki sandžakov*. Polglasno so se pogovarjali, dokler sultan ni dvignil roke. Nenadoma so se neslišno odprla dvokrilna vrata. Paše so privedli odposlance k sultanu. Močna svetloba jih je zaščemela. Pred seboj so zagledali kot iz megle izluščen obraz, mračno obličje turškega vladarja. Ko so se z globokimi prikloni odposlanci približali podnožju, so izročili ministrom dragocena darila za sultana in tolmač je ponovno sporočil željo in zahtevo avstrijskega vladarja.

Sultan pa je molče skozi priprte veke bistro opazoval drzne odposlance in na njegov mig je prinesel služabnik veliko odprto slonokoščeno skrinjo ter jo izročil vodji odposlancev. Na dnu blazine iz bele svile, okrašene z ve-

likimi diamanti, je ležal meč, prelomljen čez polovico. Sultan je dvignil roko in dejal:

„To je sultanov odgovor vašemu cesarju! Pomnite, Ogrska je turška zemlja!“

Na sultanovo željo je pristopil k odposlancem Behad paša in jim vljudno dejal:

„Gospodje cesarski odposlanci ostanejo do odhoda gostje sultanovega dvora, dokler ne bo vaša ladja očiščena in na sveže prepleskana.“

Odposlanci so se začudeno spogledali. Sultan jih hoče pod prelevo vljudnosti čimdlje pridržati na dvoru. Pašev obraz je preletel rahel kahorljavost, smehljaj. Grof se je v imenu odposlancev zahvalil za vabilo in gostoljubje in se priklonil sultanu, ne da bi pripognil koleno. Namrščeno je zrl sultan v njegove oči in se zavedal, da so odposlanci nedotakljivi.

Ko je bil sprejem pri turškem sultanu neuspešno zaključen, so odposlanci ob zvokih čudnih azijskih godal odšli v dvorec Behad paše, ki so jim ga dodelili.

V srebrni sejni dvorani sultanovega dvorca pa so najboljše vojskovodje in poveljniki armad kopicili temne vojne oblake, ki naj bi se pripodili nad avstrijsko cesarstvo.

Po slovenskih hribih so bile pripriljene grmade. Načrt in dan so se menjavali kmetje in stražili grmade, da jih ob prvem znaku nevarnosti zažgo in tako najhitreje posvare deželo pred krvoločnimi Turki. Ob meji pa so bile zbrane janičarske čete pod vodstvom sandžak ag, da udarijo čez mejo in pripravijo pot veliki in močni turški redni vojski pod poveljstvom velikega vezirja Ibrahima.

Po slovenski deželi so na utrjenih konjih dirjali sli in trkali na vrata gradov, mest in deželne gosposke, da se na ukaz presvetlega cesarja čimprej zbere deželna bramba in plemiška vojska z najemniškimi oddelki podoseb-

* sultanovi telesni dvorjani

* turško vojno okrožje

Iniciativna pomoč družbe gorskim kmetom je potrebna investicija

Javnost naj bi vzela na znanje, da politika z gorskimi kmeti, kakor jo prakticiramo v Avstriji, ne koristi le gorskim kmetom samim, marveč je v prid celokupnega prebivalstva gorskokmečkih območij in njihove daljnje okolice. S to ugotovitvijo je pred kratkim predsednik delovne skupnosti za vprašanja gorskih kmetov in predsednik tirolske kmetijske zbornice Muigg zaključil večdnevno posvetovanje v Gumpensteinu na Štajerskem, ki se je nanašalo na sodobno problematiko gorskih kmetov.

Ta politika obstoja v iniciativni pomoči družbe in države na področju elektrifikacije, gradnje cest in poti do gorskih kmetij, mehanizacije in preusmeritve kmetovanja, kakor jo zahtevajo delovnotehnični pogoji v gorskem svetu. Iniciativna pomoč je zagotovljena v splošnem zakonu o kmetijstvu in njegovem „zelenem načrtu“. Pomoč je iz leta v leto izdatnejša. V letošnjem državnem proračunu je neposredno v te namene na razpolago 274 milijonov šilingov subvencij in okoli 600 milijonov šilingov agrarnih investicijskih kreditov, pričakovati pa je, da se ta pomoč prihodnje leto ne bo zmanjšala.

Gospodarska trdnost gorskih kmetov je enako kot v primeru ravninskih kmetov odvisna od njihove produktivnosti, ki pa mora odgovarjati potrebam in zahtevam trga. Na te potrebe in zahteve pa se more gorski kmet usmeriti le, če med njegovo kmetijo in trgom obstojajo ustrezne prometne zveze in če je svojim pogojem primerno polno mehaniziran. V obeh primerih mu mora priti družba na pomoč, kajti gorska cesta in pot do vsake kmetije odpira tudi nove možnosti za razvoj industrije, trgovine in turizma, kakor dajeta močna tržna proizvodnja gorskih kmetov industriji in trgovini novih možnosti za večanje svoje proizvodnje in zaposlitve.

USPEH JE ODVIŠEN OD PROSTOVOLJNOSTI IN ZNANJA

Drugo je seveda vprašanje neposredne prilagoditve proizvodnje gorskih kmetov na potrebe in zahteve trga enako, kot na število razpoložljivih ljudi za delo, ki so na kmetijah potrebni. To vprašanje pa družba in država pri najboljši volji ne moreta rešiti, če ga gorski kmetje sami ne morejo, ne znajo ali pa nečejo rešiti. Še bolj kot v ravnini je med gorskimi kmeti to vprašanje v prvi vrsti vprašanje prostovoljne odločitve za skupne ukrepe in prostovoljne odločitve za sodelovanje v skupnostih, tako imenovanih preusmeritvenih skupnostih, kakor jih na merodajnih mestih uradno imenujejo.

Na poti prostovoljnih skupnih ukrepov mora biti vsakemu gorskemu kmetu in vsakemu članu njegove družine docela jasno, da bo na svoji zemlji obstojal le, če bo vsaj tako strokovno šolan in gospodarsko izobražen, kakor mora biti kmet v ravnini. Le s svojo strokovno in gospodarsko sposobnostjo bo doimel potrebo, da mora kmetovati drugače, kakor je še kmetoval njegov oče. In samo s strokovnim in gospodarskim znanjem bo doimel tudi pot, ki mu jo družba odpira z elektrifikacijo, gradnjo cest in potov ter pomočjo pri mehanizaciji in preusmerjanju proizvodnje, da bi si izboljšal zaslužek za svoje delo.

Pri nadaljnjem razmišljanju o ravnokar povedanem se bo vsak gorski kmet najprej srečal s problemom mehanizacije svoje kmetije, kajti od možnosti mehanizacije je odvisna tudi nadaljnja smer njegove proizvodnje. Pri tem razmišljanju bo storil dobro, če si bo zapomnil resnico, da na zemljiščih z več kot 20 % strmine z žitom in krompirjem ne more več shajati. Žito bo namreč lahko prideloval le še tisti kmet, ki

žanje z žitnim kombajnom. Žitni kombajn pa odpove že pri strmini 20 %, kjer odpove tudi travniški kombajn in vsak sodoben stroj za pridelovanje in oskrbovanje krompirja. Kjer pa danes delo s stroji ni več mogoče, tam se žito in krompir ne izplačata, četudi še tako dobro uspevata. V takih pogojih pride v poštev le travništvo in pašništvo, ker je pri njima mehanizacija tudi v večjih strminah mogoča. Smer travništva in pašništva pa je istočasno smer proizvodnje govejega mesa in plemenske goveje živine, v pripravi krajih pa tudi mleka.

Gorski kmet mora torej biti enako dobro podkovan na področju travništva in pašništva, kakor je na področju zreje plemenskih govedi in sodobnega naglega pitanja mladih govedi. V tej smeri gredo danes prizadevanja vseh preusmeritvenih skupnosti in vse subvencije in krediti, ki jih družba gorskim kmetom pri tem nudi. Ker se ti krediti tudi za gorskega kmeta splačajo le, če docela obvlada stroko sodobne proizvodnje krme, zreje plemenskih govedi in naglega pitanja, je razumljivo, da mora imeti sam največji interes, da se pribori na teh področjih do ustreznega znanja.

TURIZEM NUDI DODATNE ZASLUŽKE

Razumljivo je, da manjše kmetije v hribovitem svetu zgolj s preusmeritvijo na travništvo in pašništvo ter na zrejo plemenske in klavne živine dohodkov kmečke družine ne morejo tako povečati, kakor bi bilo potrebno, da bi bili ti dohodki vsaj nekam podobni dohodkom v drugih poklicih. Zato se morajo gorski kmetje razgledovati tudi po možnostih za dodatne zaslužke. Da je to res potrebno, sledi iz tega, da je lani na gorske kmetije, katerih je v naši državi skoraj dve petini, odpadlo le 33 % skupnega kmetijskega dohodka, medtem ko so bile na stranskih dohodkih udeležene z 48 %.

Možnosti stranskih zaslužkov daje gorskim kmetom predvsem turizem, poleg njega pa tudi zaslužek pri delu v gozdu. Turizma kot dodatne pridobitne panoge se gorski kmetje že v veliki meri poslužujejo. V državnem merilu se že 60 % vseh gorskih občin bavi s turizmom in v marsikateri izmed njih je položaj takšen, da imajo kmetje od turizma skoraj enake dohodke kakor od kmetijske proizvodnje in dela.

Zato bi bilo na mestu, da bi se gorski kmetje, podobno kot se združujejo v kmetijski proizvodnji v preusmeritvene skupnosti, tudi na področju turizma pričeli združevati v

skupnosti, kjer bi v sodelovanju ustvarjali pogoje za turizem in kjer bi s skupnimi naporii vabili ljudi, ki želijo svoj dopust preživeti v kmečkem okolju gorskega sveta. To pa je istočasno ena pglavitnih nalog vseh gorskih občin.

VEČ POZORNOSTI DELU V GOZDU

Med možnostmi za dodatni zaslužek gorskih kmetov igra gozd svojo posebno vlogo. Tu je treba predvsem misliti na ukrepe za povečanje prirastka v gozdu in za povečanje zalog lesa v njem. Že samo dejstvo, da so zaloge lesa v kmečkem gozdu v državnem povprečju in po hektarju gledano za 10 % manjše, kot so drugače v povprečju, kaže, da gorski kmetje s primernimi gojivnimi ukrepi lahko povečajo zaloge lesa in vsakoletne donose iz gozda, ki jih bodo dosegli s premišljenim čiščenjem in redčenjem. Povpraševanje po drobnem lesu narašča. Na skupni površnji lesa je drobn les še sedaj udeležen s 40 %, v desetih letih pa se bo njegov delež povečal na 50 %. Poleg tega je računati, da se bo v prihodnjih 10 letih potreba po lesu v Evropi povečala za okoli 65 milijonov na 340 milijonov kubičnih metrov.

Spriču vsega tega se gorskemu kmetu sedaj, ko mu družba in država s svojimi iniciativnimi ukrepi na področju gradnje gorskih cest in potov, elektrifikacije in mehanizacije pomagata k intenziviranju gozdarstva enako kot k intenziviranju kmetijske proizvodnje, splača posvetiti več pozornosti gozdu ter njegovi oskrbi in koriščenju. Z gorsko potjo, z elektriko pri hiši ter z olajšanjem in poenostavitvijo dela na travnikih in v hlevu je na kmetiji več časa za gozd, vsled česar je tudi izkupiček za les lahko mnogo večji, kakor je bil pred 10 leti, ko ga je bilo težko spraviti v dolino.

Ob vsem pa bodi zaključno še enkrat jasno povedano, da gorski kmetje, ki iz svojega ne bodo podvzeli tovrstnih ukrepov za izboljšanje svoje eksistence, le težko morejo računati na iniciativno pomoč družbe, ker jim ta konec konca le težko kaj pomaga.

Blaž Singer

USPEH NA TRGU Z MLEKOM UČI:

Več reklame za domače kmetijske pridelke

Zaradi zaostajanja potrošnje pitnega mleka, masla, sira in drugih izdelkov iz mleka za naraščajočo proizvodnjo mleka je bila leta 1953 na pobudo predstavnikov kmetijstva ustanovljena Družba za propagando z mlekom (OeMIG). Leta je prevzela nalogo, da bo z ustreznimi propagando pospeševala potrošnjo mleka in mlečnih izdelkov.

Od tega časa naprej potrošnja pitnega mleka in mlečnih izdelkov, predvsem masla, sira in skute stalno narašča. Tako se je konzum pitnega mleka do leta 1964 povečal za 31 % na 695 milijonov litrov. Konzum masla se je v istem razdobju povečal za 55 % in je lani znašal 32.000 ton, konzum sira pa je narasel celo za 83 % na 24 tisoč ton. Najbolj je v tem času narasel konzum skute, namreč za 117 % na 12.000 ton.

Čeprav je ta porast potrošnje v veliki meri povezan tudi z boljšo kvaliteto in opremo ponujenih izdelkov in čeprav se je v tem času tudi prodajna mreža mlekarskih zadrug izboljšala in poslala za konzumenta vabljivejša, je tako močan porast potrošnje le tudi posledica stalne in intenzivne propagande za mleko in mlečne izdelke. Brez te stalne reklame bi ob masivni propagandi za uvožene maščobe zlasti potrošnja masla gotovo nazadovala.

Kdor danes v kmetijstvu še misli, da se bo obdržal brez ustrezne in stalne propagande za svoje pridelke, se moti. Zadušila ga bo domača propaganda enako kot inozemska. Nihče v gospodarstvu ne more shajati brez ustrezne tehnike v proizvodnji in predelavi, nihče pa se tudi ob vsej tehniki ne more obdržati brez dobre, solidne in stalne reklame. Seveda mora tudi njegovo blago držati obljubo reklame.

prihajali še novi. No, hrane in vode bo dovolj, vojščakov pa tudi."

V sobo je ves prašen in umazan stopil Tudor. Pozdravil je in si pomel oči. Zadihan se je nasmešnil Dani in se naslonil na mizo. Prijel je za vrč in napravil nekaj krepkih požirkov. Vprašujoči pogledi so bili uprti vanj.

"V Novem mestu je že vse za varnim obzidjem. Ljudje iz bližnje in daljnje okolice beže. Cesarska vojska v Novem mestu je pripravljena. Seveda, le četa. Meščani so pogumni," je pričel Tudor.

Nenadejano je zatrobil stražnik na grajskem stolpu. Vsi so skočili k odprtemu oknu. Tudor je zaskrbljen pogledal Dano. V njenih široko razprtih očeh je videl strah. Stopil je k njej in jo prijel za roko.

"Dana, tvoj oče je tukaj, grajski zidovi so trdni in branilcev je dovolj! Se bojiš?"

Ustnice so ji zatrepale in ko mu je hotela odgovoriti, nekaj, karkoli, so se krepko odrla vrata. V sobo je prihitel grajski oskrbnik s slom.

"Gospodar, večja truma janičarjev je na pohodu proti Kranjski in Koroški. Glavnina redne turške vojske se spoprime ob Kolpi z našo deželno vojsko. Našim hite na pomoč španski najemniki. Slabo oborožena kmečka vojska pod vodstvom hrvaškega stolnika se umika," je hitel pripovedovati sel, ki se je ves premočen sesedel na stol. Vukmir je segel po sablji, ki je visela na steni.

"Dana! Prinesi slu jedače in pijače. Tudor, mladi glavar, glej sabljo rodu Vukmirov, pojdi in jo hrabro suči, jaz sem prestar za to!"

Hlastno mu je vzel Tudor iz roke damascirano jeklo in ga lahko upognil, da je švistnilo.

"Gospodar," je poposril sel, ki je zopet vstal, "za jelo ničasa. Zamenjaj nama konja! Dolgo pot imava s tovaršem še pred seboj."

Se nadaljuje

nim vodstvom vojnega maršala Ivana Kacijanarja, prvega vojskovodje Štajerske, Kranjske in Koroške.

Vsa dežela se je mrzlično pripravljala na obrambo. Kmetje so pospravljali žito in gonili živino visoko v hribe, v skoraj neprehodne gozdove. V naglici so si gradili pol lesene, pol zidane tabore po visokih hriboh, najraje okoli cerkva, kjer je bil tabor najhitreje dograjen. V podzemskih rovih so se koplili živili. Na gradovih so se podvojile straže in popravljali so obzidje. Kmetje so hodili na polja, opasani s kratkimi meči, v bližini pa so se pasli konji, ki so jih tako lahko vsak trenutek zajahali in se postavili v bran.

V uskoških vaseh je bilo ta čas le malo moških. Zbirali so se preležno na Hrvaškem. Od tam so čete v naglici odhitele na mejo in pričele napadati obmejne gradove in vznemirjati Turke ter jim vračati strahote, ki so jih porenjali posamezni turški oddelki, ki so vpadali čez mejo. Zbrane čete bi morale po cesarskem ukazu toliko časa zadržati prve turške navale, dokler jim ne bi prišla na pomoč večja nemška armada knezov iz Augsburga.

Tudi grajska vrata na Zumberku so se pred mrakom zopet zapirala. Vrhovni poveljnik in mladi uskoški glavar Tudor je čakal že zadnjih ukazov deželnega glavarja, preden bi odjahal z oddelkom uskoške konjenice na mejo. Martoloz je že pred dnevi poslal na Hrvaško.

Na grajska vrata uskoškega gradu pa je neke sončne nedelje potrkalo. Ko si je grajska straža temeljito ogledala prišlece, je odprla vrata. Konjska kopita so zatopotala po dvignem mostu. Prijedil je osiveli svobodnjak Hrast. Za njim pa je škripal težak voz, ki so ga spremljali svobodnjakovi posli. Še preden je mogel razjahati, mu je pritekla naproti hčerka Dana, ki ga je opazila z grajskega balkona. Grajska vrata so se s treskom zopet zaloputnila. Uskoki so prevzeli olovorjen voz in odpeljali

konje v hlev. Dana pa se je veselo oklenila še vedno čvrstega očeta in ga odpeljala v grad, kjer ga je v spremni sobani že čakal Vukmir, stari glavar.

Ob oknu je poslušal stari glavar svobodnjaka Hrasta. Novic je vedel nič koliko.

"Vukmir," ga je vprašal Hrast in sedel na debel bukov stol, "Dana, moja hčerka, ti je dobra gospodinja?"

Pozorno je izpod čela pogledal hčerko, ki je priselila in vezla belo malo srajčico. Oblike njenega telesa so postale zaobljene. V lica je zardela.

"Ej, svobodnjak," ga je zmotil Vukmirov glas, "dobra je, dobra, Hrastova je. Prava grajska gospodinja. Ej, kje so časi, ko mi je še žena ponudila pražene pšenice s soljo. Hm, le mladi glavar je vedno na konju, a jaz starec ji moram splelati zibelko."

Stari Vukmir se je nasmešnil in si pogladil sivo brado.

"Čuj, Vukmir," je zopet povzel besedo Hrast, "turški oddelki vpadajo čez mejo, požigajo in more. Vest je prinesel grajski sel z rožeškega gradu. Pa tudi pri vas vidim, da ste pripravljeni na vse, prav je tako, Vukmir. Pazite mi na hčerko."

Vzdihnil je in položil svojo široko raskavo dlan na Danino ramo.

"Vse, kar sem imel vrednega, Vukmir, sem pripeljal s seboj, da se umaknem za vaše trdno obzidje."

"Prav, prav, svobodnjak, potrebujemo izkušene može. Dobrodošel pri nas!"

Vukmir je stopil k Hrastu in mu krepko stisnil roko.

"Jutri pa prideta v grad še Živa in vojvoda z možmi, ki pojdejo v vojsko. Uskoške vasi so prazne. Tudi kmečke vasi se praznijo. Vznemirljive novice poganjajo kmete v tabore, živino gonijo v hoste in tudi k meni so že pribežali v grad. Gospodarska poslopja bodo premajhna, če bodo

MIKULA LETIČ:

Stric Andrej in Katarina

Po mojem mnenju bi morali odvetniki vihteti »pisateljsko pero« v večji meri kot se to dogaja. Najrazličnejše dogodivščine iz življenja gredo skozi njihove akte in lahko bi zapisali marsikaj res »pisanega«. Toda ne smemo se čuditi: Zakaj naj se odvetnik odloči za ubrano pisanje, če pa mu sodišče priznava za najbolj neubranost neubranost večje plačilo kot ga priznajo uprave naših listov za najbolj ubrano ubranost? Saj ni znorel!

Jaz pa hočem za spremembo enkrat znoreti. Povedal bom zgodbo o stricu Andreju in Katarini.

Stric Andrej je bil trden kmet, približno 65 let star vdovec brez otrok in sploh brez sorodnikov; vsa vas ga je imenovala »strica«, bil je pa sam na svetu.

Katarina je bila vdova v isti vasi, stara 56 let, lastnica lepe kmetije, mati dveh odraslih sinov, energična ženska, polna življenja.

Nekega dne pride stric Andrej k meni in mi naroči, naj vložim tožbo proti Katarini zaradi ureditve meje pri nekem travniku. Iz pogovora sem razbral, da gre za prav malenkostno vrednost. Zato sem vprašal:

— Pa se vam to izplača, Andrej?

— Izplača ali ne izplača, babi je treba posvetiti!

Ni bilo izhoda. Vložil sem tožbo. Razprava je bila razpisana na mestu samem, na spornem travniku. Prisotni: sodnik, zapisnikar, geometer, dva odvetnika, stric Andrej in Katarina kot stranki, 50 prič in pol vasi.

Sporni travnik je bil neznatna »uboga gmajna«. Skoraj me je bilo sram: deset takih travnikov ne bi odtehtalo stroškov, ki so bili v igri. Zato sem spet dejal:

— Andrej, travnik ni vreden te pravde.

— Vreden ali ne vreden, udarite po babi!

V dolgi obravnavi smo zaslišali vseh 50 prič. Izkazale so se kot zveste starodavni tradiciji podeželskih prič: 25 jih je izpovedalo belo, 25 pa črno. Nato je sodnik odredil odmor.

Sedel sem pod drevo ob robu travnika in stric Andrej je prisedel:

— Kaj se vam zdi? Kako bo?

Ponihal sem gor in dol z rokama:

— Dragi Andrej, na vagi je. Nič ni gotovega. Sodnik bo moral najbrž prešteti na gube, komu naj da prav.

— Prosim vas, dajte babi po glavi! Ne glejte na stroške!

— Poslušajte, Andrej! Ali ne bi bila mogoča kaka poravnava? Reci-mo, da vi odkupite njen del travnika ali pa narobe?

Tedaj je počasi stisnil skozi zobe:

— Če bi baba pred 15 leti imela pamet, bi me bila vzela in te pravde ne bi bilo...

Posvetilo se mi je: Stricu Andreju ni bilo za travnik. Njemu je šlo za maščevanje. Iz njega je govoril nekdanji zavrnjeni snubec. — Lotila se me je hudomušna misel:

— Povejte mi, Andrej: Ali se ne bi dala stvar zdaj urediti? Vi ste vdovec, ona je vdova. Vi potrebujete žensko pri hiši, sam ste na svetu...

Dvignil je glavo in zategnil pod glasom:

— Hja! Če bi baba hotela...

Kar pičilo me je in skočil sem k sodniku:

— Prosim, počakajte s sodbo! Imam idejo.

Vzel sem Katarino na stran:

— Dovolite mi resno besedo, Katarina! Pravda je negotova. Kdor jo izgubi bo revež. Stvar pa bi se dala lepo urediti. Poglejte! Vi ste vdova, on je vdovec: vzemita se, pa bo mir! Ne bo več treba določati meje ne pri tem travniku ne drugod.

Kakor mlado dekletce je zakrožila na levo in potem na desno ter zamahnila z roko:

— Bež' te, bež' te! Vi ste nor.

Začel sem prigovarjati. Pristopil je njen starejši sin Anton, krepak, lep, postaven kmetski fant, star okrog 30 let. Ko je zvedel, za kaj gre, je začel protestirati.

Resno sem mu pojasnil:

— Imejte pamet, Anton! Saj pri tem samo pridobite. Zakon narave je, da boste preživeli mater in strica Andreja in dvojce posestev bo vaše.

Pomagajte mi raje prepričati mater!

Sin Anton je uvidel upravičenost

mojih besed. — Kake pol ure je trajalo živahno pogajanje; bil je pravi semenj, vsi prisotni so veselo sodelovali. Končalo se je s tem, da smo šli v gostilno — slavit zaroko.

Čez dober mesec dni sem bil povabljen na veselo svatovanje. Na čelu mize je sedel stric Andrej s svojo Katarino. Ona se je zadovoljno muzala, on pa je žarel. Toliko pohvale in slavospevov kakor tisti dan menda odvetniški poklic še nikoli ni doživel.

Preteklo je približno pol leta, ko nekega dne nenadno pride k meni

Katarina, izvleče iz jerbasa debelo gnjat in jo položi na pisalno mizo. Brez vsakega uvoda je dejala:

— Tu imate, zaslužili ste! Včeraj smo Andreja pokopali. Sam bog vas je takrat navdahnil: Sedaj sem lastnica dveh kmetij!

Skoraj sem bil v zadregi in nerodno sem vprašal:

— Pa drugače? Kako je bilo?

— Kaj mislite? Morda zaradi ti-stega?

— No, da! Tudi zaradi tistega...

— Salamenski dedec! Verujte mi:

Prav žal mi je za njim...

FERDINAND LANGEN:

Šestdeset tisoč steklenic

Nekega dne sem se zaposlil pri firmi Potter. Bil sem presenečen, ko sem izvedel, s čim vse se Potter ukvarja. Njegova tovarna ni izdelovala samo marmelad in konserv z juhami in klobasami, kot sem bil mislil, ampak tudi maslo in limonado. Z izdelovanjem limonade pa so ravno tedaj nehali, ko sem jaz prišel.

Torej so prenehali z limonado. V skladišču jim je ostala še cela gora steklenic. Takole okoli šestdeset ti-

soč jih je bilo. In s temi praznimi steklenicami si Potter ni vedel kaj početi. Zato jih je zaupal meni.

Tako sem se znašel pred problemom, kako prodati šestdeset tisoč steklenic. Toda problem ni bil tako zamočan, kot se mi je zdel v prvem hipu. Moja žena je poznala v bližini moza, ki se je ukvarjal s preprodajo starih oblek, šivalnih strojev in praznih steklenic. Tega moza sem obiskal.

Slednjič sem ga pripravil tako daleč, da je prišel v skladišče in si ogledal steklenice. Nato me je hladno pogledal.

— To ni nič zame, — je dejal le-deno.

— Po štiri cente vam dam steklenico, — sem dejal.

— Ne, nič zame, — je dejal mož. — Če hočem s steklenicami sploh kaj početi, moram najprej odlepi ti etikete z njih. To pa je zvezano z velikimi stroški.

— No, pa po tri cente za steklenico, — sem dejal. — Ceneje res ne morem dati.

Naposled sva se zedinila na dva centa. Potter je bil zadovoljen.

— Dobro ste opravili, — mi je dejal Potter. — Tako bomo prejeli vsaj nekaj od denarja, ki smo ga vložili v te vražje steklenice, zopet nazaj.

Naslednjega dne se je pojavil mož, ki je kupil steklenice, v skladišču z ročnim vozičkom. Naložil si je voziček do vrha in izginil. Drugi dan se je vrnil, zopet naložil svoj ročni voziček — in tako je to teklo dan za dnem, teden za tednom.

Po približno treh mesecih me je Potter poklical k sebi.

— No, lepa zgodba s temi steklenicami, — mi je dejal.

— No, seveda, — sem prikimal.

— Svinjska zgodba, — je nadaljeval Potter in glas mu je pričel drhteti. — Ali morda veste, koliko steklenic imamo danes, po treh mesecih, v skladišču?

Ne, tega pa res nisem vedel.

— Še takole šestdeset tisoč, — mi je dejal Potter.

— Kako je to mogoče? — sem dejal začudeno. — Saj vendar sam vidim, kako vsako jutro odvede poln voziček steklenic.

— Že res, — je dejal Potter. — Kaj pa počne z njimi?

Tudi tega nisem vedel.

— To vam bom zdajle natanko povedal, — je dejal Potter z grozečim glasom. — Pravkar sem se prepričal. Mož in njegovi pomočniki nosijo steklenice nazaj v špecerijske trgovine, gostilne in kavarne, skratka povsod tja, kamor smo prej dobavljali našo limonado. In koliko dobijo za vsako steklenico? Dvajset centov kavcije.

— To se pravi, da zasluži pri steklenici osemnajst centov, — sem presenečeno vzklilnil.

— Tako je, — je nadaljeval Potter. — Kaj pa počno trgovine, gostilne in kavarne s praznimi steklenicami? Pošiljajo jih zopet v naše skladišče, kjer jih vaš trgovec s steklenicami naloži na svoj vražji voziček in jih odpelje. Kam? Zopet v špecerijske trgovine, gostilne in kavarne, odkoder jih pošljejo zopet k nam in odkoder jih zopet ta vražji trgovec...

Še isti dan sem pobral svoja šila in kopita.

HELMUT SCHARF:

Živeti kot rajnik

(Als Toter leben)

Še eno tvegaj, če si sit življenja,
ker grizeš se morda, se ga sramuješ:
poslovi se zares, za vedno, čuješ!
In ne računaj več na svidenje nobeno!

Čvekačem in lizonom se umakni mrtev
in pojdi takšen za pogrebom svojim.
Doma nato — kot rajniki mož spokojni
ne bodi nikomur napoti, vsakomur na roke.

Kot dober rajnik nič ne prosi, nič
ne toži več o revah, sreči se odreci.
In lahek kakor mrtvec bodi, tiho vleci
voz tegob — pozabljen, a koristen rajnik.

Deklice pozimi

(Mädchen im Winter)

Deklice, ki mimo tod bitijo
lahkonoge v plavajočih krilih,
ki pri plesu rahlo v bokih
zibajo se, v rokah že pomlad držijo
in v lasch, razmršenih od vetra,
in v očeh, ožarjenih od sonca.

Deklice, ki v zimskih dnevih grejo
s smehom v parku mrtvem skoz alejo,
zdi se, da samo zato živijo,
v rokah toplih da pomlad držijo.
Jaz iz srca rad bi stopil mimo ene
pa ji rekel, da je sama zima mene.

OBE PESMI PREVEDEL JANKO MESSNER

Ob tistem večeru se je neki oče praznične volje vračal domov. Žvižgal si je in pozibaval široka ramena v taktu pesmice. Ljudje, ki jih je srečaval, so ga radovedno gledali. Vesel človek... Nemara se je bil poveselil v bližnji gostilni — ali pa tudi ne: mogoče je bil danes v službi pohvaljen... Mogoče... O, saj je še toliko stvari, zaradi katerih je lahko človek vesel!... A očka si je žvižgal kar naprej, ne da bi se bil zmenil za mimoidoče. Kupil je namreč kučmo za sina — sivo, z usnjnim robom in naušnicami. Sinček se je bil že nekaj dni smukal okrog njega in ga prosil: »Očka, rad bi imel kozaško kučmo!« — »Tu jo imaš, sinko!« — mu bo rekel. Kako se bo razveselil! Kako se bo smejal in kako se mu bodo oči bleščale... Ali je sploh kaj lepšega od veselega otroka?

Take misli so ga nosile, da je hitel kakor na perutih in se sploh ni zavedal, kako je prišel domov. Kakor hitro so se zaprla vrata za njim, mu je prišel deček naproti.

— Očka, si mi prinesel kučmo!

— Prinesel! — je odvrnil oče.

— Kozaško!

— Kajpada, kozaško.

— Z naušnicami!

— Z naušnicami.

Odvil je kučmo in jo malčku slovesno posadil na glavo.

Deček je poskočil od veselja.

— Kučmo imam, kučmo imam...

Oče je zasijal kakor otrok — malo je manjkalo, pa bi bil tudi sam poskočil... Toda iz kuhinje je stopila mati, suha, krotka ženica z zavilanimi rokavi in mokrimi rokami. Kritično je pogledala očeta, potem otroka, potem še kučmo.

— Premajhna je!

— Kje pa, ravno prav mu je — je rekel oče še zmeraj vesel.

— Premajhna je, je ponovila ma-

ti, razdražena, ker ji mož nasprotuje.

Oče se je delal, kakor da ne sliši razdraženega prizvoka.

— Kako bi mu bila majhna, žena!

Kar poglej, kako lepo mu pristoj! Kajne, sinko!

— Seveda, očka, zelo lepo mi pristoj! Je odgovoril malček.

Takšna moška solidarnost je mater še bolj razjezila.

— Jaz ti pa povem, da je premajhna! — in z vso močjo je pritislila kučmo na otrokovo glavo.

— Au, boli... — je zatarnal otrok.

— Ali zdaj vidiš, da je premajhna! — je vzklilnila mati. — Tišči ga, kako naj jo nosi! Ali pa mu hočeš poškodovati lobanjo, da bo dobil tumor in potem vse življenje hodil po bolnišnicah!... Kako moreš storiti kaj takega. Ne znaš kupiti kučme, kakor bi bilo treba! Za-

EMIL ROBOV:

KUČMA

kaj ne odpreš oči! Kaj naj zdaj storim! Samo denar mečeš stran!

— Saj ni... — je oče odprl usta, vendar ga je mati ustavila:

— Tiho bodi!

Oče je skomignil z rameni. No, prav, bo pa tiho! Ni čne de!... Toliko let je zmeraj prvi nehal, da se je že navadil na to. Toda nenda doma je pogledal otroka. V njegovih očeh je sijala tolikšna radovednost, tako žalostno sočutje, zde-

lo se je da se mu hoče malo nasmehniti... Oče se je zravnal. Kako se je le mogel tako pohlevno vdajati! Zakaj naj molči! Kakšen zgled daje temu fantu! Ali je to možko! Ne, on že ne bo molčal!

— Žena ne govori tjavdan! — se je oglasil kolikor mogoče dostojanstveno. Kučma...

— Ali si slišal, kaj sem rekel! — je vzkipela mati. Premajhna mu je in konec besedi! Vzemij jo in delaj z njo, kar hočeš.

Oče se je vdal.

— No, pa jo bom zamenjal, če je že premajhna. Kaj bi se prepirali za prazen nič...

Vzel je kučmo, žena pa je zmagoslavno odšla v kuhinjo in zaloputnila vrata za seboj.

Naslednjega večera se je oče poveselil v nekem bifeju in šele ko se je odpravil domov, se je spomnil, da je pozabil zamenjati kučmo. Kaj bo pa zdaj?... Kaj naj stori! Kam naj gre! Nekaj si bo moral izmisliti, sicer... Ali ne bi bilo najbolje, da bi... ali pa ne...

Toda rešitve ni bilo. Odšel je domov, ne da bi nehal premišljevali, kako bi se izmazal. V teh mislih ga je zmotil malček, ko mu je kar sam potegnil kučmo iz žepa in si jo dal na glavo.

— Čakaj, čakaj... — je vzklilnil oče, vendar je bilo prepozno.

Iz kuhinje je prišla mati, da bi videla kučmo. Oče je skomignil z rameni in vdano čakal, kaj bo.

— No, vidiš, to je pa nekaj čisto drugega! — se je oglasila mati. — Ali vidiš, kako mu dobro pristoj! Je že tako, da moram sama poseči vmes, če hočem, da boš opravil kako delo tako, kot je treba!

— No, hm... je zamrmral oče.

— Ti kar tiho bodi... ga je ustavil malček in potegnil z materjo.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podražanje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.
Sobota, 27. 11.: 8.00 Otroški zbor — 8.05 Hišni vrt — 8.15 Zvenč jutranji pozdrav — 14.15 Pozdrav nate — 15.50 Evropske ljudske pesmi — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Knjižni kotiček — 17.45 Vsak svoj solist — 18.00 Kulturna prizma — 19.00 Sport — 20.15 „Nori invalidi“.

Nedelja, 28. 11.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Veneč melodij — 11.00 Dopolandski koncert — 12.45 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Hočemo pomagati — 18.05 Samo

PEČI ŠTEDILNIKE

v največji izbiri dobavi

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
tel. 0-42-36 281

veselje z glasbo — 19.00 Šport — 20.15 „Srce, badi veliko“ — 21.15 Vesele epizode iz življenja škotske družine.

Ponedeljek, 29. 11.: 8.15 „Na Drini most“, roman — 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 11.10 Ljudske viže — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Za ženo — 20.30 Iz koroškega glasbenega življenja — 21.45 Koroška domovinska kronika.

Torek, 30. 11.: 8.15 Jutranji koncert — 11.10 Pozdravi iz zgorje Koroške — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Poročni plesi iz stare Avstrije — 16.00 Operni koncert — 18.00 Oddaja deželne glavarja — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 20.15 Sluša igra.

Sreda, 1. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 11.10 Ljudske viže — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Dunajski akademski komorni zbor — 16.00 Glasba za mladino — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsak potrebuje — 20.15 „Leleči Holandec“, romantična opera.

Četrtek, 2. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 11.10 Ljudska glasba — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Obrt v pesmi in plesu — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zvenč alpska dežela.

Petek, 3. 12.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 11.10 Ljudska glasba — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Operni koncert — 18.00 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 18.35 Kaj pravi industrija — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med polja — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 27. 11.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Pariški ABC — 14.40 Tehnični razgled — 17.35 Za delovno ženo — 18.25 Ekumenski koncil — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hit-parada.

Nedelja, 28. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 „Na Drini most“, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 20.05 Melodije za nedeljski večer — 22.20 Za 50-letnico koroškega lirika Helmuta Scharfa.

Ponedeljek, 29. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Veseli valček — 15.05 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Orkestralni koncert.

Torek, 30. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 13.20 Medicinsko predavanje — 14.35 James Joyce in Trst — 15.05 Šolska oddaja — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Tehnika v uradu — 17.50 Esperanto — 19.30 Palati z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 1. 12.: 8.10 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.10 Šolska oddaja — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 15.05 Šolska oddaja — 15.45 Otroška ura — 16.00 Turška literatura — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, teenagerji — 20.15 Vseh devet — 21.40 Aktualni prispevek.

Četrtek, 2. 12.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 14.35 Tirolska ljudska glasba — 15.15 Šolska oddaja — 16.00 Zgodovina in sodobnost — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Ameriška opereta — 21.00 Nemški narodni značaj.

Petek, 3. 12.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.10 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Ljudska glasba — 15.05 Šolska oddaja — 15.35 Oddaja za ženo — 16.00 Otroška ura — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Sluša igra — 21.00 Mi in gore — 21.25 150 let dunajske tehnične visoke šole.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 27. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Na dom obujaš mi spomin.

Nedelja, 28. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 29. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Športni mozaik — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 30. 11.: 14.15 Poročila, objave — Ljubljanski komorni zbor.

Sreda, 1. 12.: 14.15 Poročila, objave — Kor želito, zaigramo.

Četrtek, 2. 12.: 14.15 Poročila, objave — Ljudski kalendar — Kritično razmišljanje o svetu in ljudeh.

Petek, 3. 12.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Cerkev in svet.

Herren-Winter-Mäntel , Flanell-Futter, Strickkragen	680.—
Herren-Ulster , 100 % Schurwolle, la Ausführung, wattiert	998.— 790.—
Herren-Anzüge , 100 % Schurwolle, modische Fasson, beste Passform	1.420.— 1.140.— 980.—
Herren-Blazer , ein- oder doppelreihig	498.—
Herren-Perlon-Anoraks , wattiert	450.— 398.—
Herren-Elastik-Schihosen , modische Fasson	490.— 298.—

Jetzt kaufen, im Feber zahlen — GARA — Kundenkredit

Knaben-Winter-Mäntel , mit Dragoner für 6 Jahre	380.—
Knaben-Anoraks , Perlon, Flanellfutter (6 Jahre)	246.—
Knaben-Elastik-Schihosen , (6 Jahre)	206.—
Damen-Winter-Mäntel , mit Pelzkragen	1.258.— 918.— 784.—
Damen-Morgen-Röcke , Perlon, abgesteppt	139.—
Damen-Anoraks , in verschiedenen Ausführungen	450.— 340.—
Damen-Elastik-Schihosen	420.— 340.— 298.—
Mädchen-Winter-Mäntel , mit Pelzkragen (6 Jahre)	442.—

forum KAUFHAUS

KLAGENFURT, Bahnhofstraße 37

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m.
UKY frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz.
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 27. 11.: 8.05 S polji po domovini — 8.55 Radijska šola — 9.25 Mladi glasbenik — 10.15 Dueti iz Verdijevih oper — 12.40 Vaški kvintet in ansambel Boruta Lesjaka — 14.05 Poja slovenski operni pevci — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 17.35 Popevke tedna — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Sobotni koncert lahke glasbe — 20.20 Spoznavajmo svet in domovino — 22.10 Oddaja za izseljenca.

Nedelja, 28. 11.: 8.05 Otroška oddaja — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.25 Čestitke za praznik — 11.45 Makadonija — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Zadovoljni Kranjci in ansambel Miška Hočevar — 14.00 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Znamenite arije, slavni pevci — 17.30 Radijska igra — 20.00 Nedeljski sestanek — 21.00 Orkester Slovenske filharmonije — 22.10 Nočni zabavni zvoki.

Ponedeljek, 29. 11.: 6.00 Praznično jutro — 8.05 Mladinska radijska igra — 8.45 Mladina za 29. november — 9.05 Simfonični plesi in rapsodije — 10.00 Koncert lahke glasbe — 11.00 Razvoji ustavnosti v dvajsetih letih — 11.30 Jugoslovanski komponisti za zbor — 12.05 Čestitke za dan republike — 13.30 Vliži iz dežel — 14.00 Slovenski operni pevci v svetovnih arijah — 15.05 Praznično športna popoldne — 16.00 Reportaža s festivala popevk v Opaliji — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana ob prazniku — 18.00 „Praznični razgovori“, literarna oddaja — 20.00 Beethovnov večer.

Torek, 30. 11.: 7.35 Izbor partizanskih pesmi — 9.25 Zabavni orkestri RTV Ljubljana — 10.00 V narodnem tonu po Jugoslaviji — 11.00 „Živa kultura“, literarna oddaja — 11.20 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 12.05 Operni koncert — 13.30 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 14.30 Slovenske melodije za praznik republike — 15.30 Od melodije do melodije — 20.00 Radijski krst — 20.20 Radijska igra — 22.10 Iz ruske komorne glasbe.

Sreda, 1. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Poja mladinski zbori — 10.15 Igra violonisti Ali Dermelj — 10.45 Clovek in zdravje — 12.05 Iz oper čestitke skladateljev — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Radijska šola — 14.35 Voščila — 15.30 Godba na pihala — 17.05 Slovenska glasba za komorna ansamble — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Lahka glasba raznih dežel — 20.35 „Ples v maskah“, Verdijeva opera.

Četrtek, 2. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Glasbena pravljica — 9.40 Stari in novi znanzi — 10.15 S solisti zagrebške opere — 12.05 Iz srbske glasbene ustvarjalnosti — 14.05 Iz baleta „Ohridska legenda“ — 15.30 S pihalnimi godbami v ritmu koračnice — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.20 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Celtrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer: Pražernova beseda.

Petek, 3. 12.: 8.05 Operna matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Domače viže, domači ansambli — 10.15

V romantičnem in predromantičnem slogu — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.05 Iz oper Julesa Masseneta — 12.40 Iz narodne skrinje — 14.05 Radijska šola — 14.35 Poja čestitke moški zbor — 15.20 Napotki za turiste — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetlo znanosti — 17.05 Simfonični koncert — 18.20 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Kulturne diagonale — 20.00 Priljubljeni napet iz Suppejevih operet — 20.20 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 27. 11.: 17.00 Poročila — 17.03 Za otroke — 17.30 Za družino — 18.30 Poročila — 18.35 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal — 22.00 Čas v sliki — 22.20 Film z Divjega zapada.

Nedelja, 28. 11.: 17.00 Poročila — 17.03 Za otroke — 18.00 Svet mladine — 18.35 Poročila — 19.00 Oknar — 19.30 Aktualni šport — 20.00 Poročila — 20.20 Zadeva Jakubowsky, 2. del — 22.00 Poročila in Sedem dni dogodkov.

Ponedeljek, 29. 11.: 18.30 Francoščina — 18.50 Poročila — 19.00 Kitara za vse — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Švabske zgodbe — 21.00 Prometni razgledi — 22.10 Pristaniška policija — 22.35 Čas v sliki.

Torek, 30. 11.: 18.30 Angleščina — 18.50 Poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Za kulisami Somraka bogov — 21.45 Diskusija glavnih urednikov — 22.45 Čas v sliki.

Sreda, 1. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Poročila — 11.03 Švabske zgodbe — 11.50 Diskusija glavnih urednikov — 17.00 Poročila — 17.03 Listamo po slikarici — 17.25 Lovci tigrov — 17.35 Za družino — 18.30 Poročila — 18.35 Francoščina — 19.00 Mišljenje se obravstuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Na pomoč, zdravnik prihaja“, veseloigra — 21.50 Poročila in slike iz Avstrije — 22.20 Pristaniška policija.

Četrtek, 2. 12.: 11.00 Šolska oddaja — 12.00 Kaj lahko postanem — 18.30 Poročila — 18.35 Angleščina — 19.00 Šport — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cuda živalskega sveta — 21.00 Pošljite mi en dolar — 22.40 Čas v sliki.

Petek, 3. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Poročila — 11.03 Na pomoč, zdravnik prihaja — 12.40 Slike iz Avstrije — 18.30 Poročila — 18.35 Šah za vse — 18.55 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Klasični balet — 21.15 Pol upanja, usoda delavcev v Italiji — 22.50 Čas v sliki.

Oddaja sadnih drevesc vseh plemen in znanih sort samo v drevesnici. Posebno velika zaloga češpelj, sliv in ribezov. Marko Polzer, pd. Lazar, pri Št. Vidu v Podjuni.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

Ta teden vam priporočamo:

Otroške knjige za Miklavža

- France Bevk: **PISANI SVET**, poučno potovanje skozi življenje, 132 str., ilustr., ppl. 45 šil.
- Ksaver Meško: **MLADIM SRCEM**, zbirka življenjepisnih črtic, 120 str., ilustr., pl. 14 šil.
- Ofon Župančič: **MEHURČKI**, zbirka pesmic za otroke, 48 str., barvne ilustr., ppl. 18 šil.
- Miguel de Cervantes: **DON KIHOT**, neverjetne dogodivščine slavnega viteza, slikanica velikega formata, dve knjigi skupaj 80 str., barvne ilustr., ppl. 45 šil.
- Nikolaj Sladkov: **PLANET ČUDES**, zbirka neverjetnih dogodivščin in fantastičnih zgodb, 120 str., ilustr., pl. 23 šil.
- Fran S. Finžgar: **GOSPOD HUDOURNIK**, zgodbe iz planinskega sveta, 108 str., ilustr., pl. 20 šil.
- Ruža Petelin: **PRAVLJICA O KRALJESTVU LAŽI**, barvna slikanica, 36 str., br. 16 šil.
- Mirko Žeželj: **PRETEKLOST V PODOBAH**, otroški pogled v zgodovino, 116 str., barvne ilustr., ppl. 30 šil.
- MOJI LJUBLJENCI, znane in neznane živali v besedi in sliki, 44 str. barvne slike, ilustr., kart. 28 šil.
- Josip Vandot: **KEKEC NA HUDI POTI**, otroška pripovedka iz planinskega sveta, 168 str., ilustr., pl. 23 šil.
- Aleksej Tolstoj: **ZLATI KLJUČEK**, zanimive dogodivščine lesene lutke, 120 str. ilustr., ppl. 20 šil.
- Venceslav Winkler: **PETELINJE PERO**, dve zgodovinski povesti iz časov kmečkih uporov, 96 str., ilustr., br. 10 šil.
- Prežihov Voranc: **SOLZICE**, zbirka črtic za mladino, 112 str., ilustr., pl. 27 šil.
- Janusz Korczuk: **KRALJ MATJAŽEK PRVI**, zgodba „o otroku, ki želi, da bi bili srečni vsi otroci“, 228 str., ilustr., ppl. 44 šil.
- Fran Levstik: **MARTIN KRPAN**, povest iz minulih časov, 64 str., barvne ilustr., ppl. 20 šil.
- Lojze Krakar: **SONCE V KNJIGI**, zbirka pesmic za otroke, 48 str., ilustr., kart. 40 šil.
- Dr. Ivan Brlić: **METULJI**, razne vrste metuljev v besedi in barvnih slikah, 40 str., br. 28 šil.
- Karel Grabeljšek: **SOS S TV 17**, mladinska povest iz zadnje vojne, 132 str., ilustr., ppl. 34 šil.
- Daniel Dofoe: **ROBINZON KRUIZOE**, pomorske dogodivščine, barvna slikanica, 24 str., br. 17 šil.
- Friedrich Wolf: **PRAVLJICE ZA VELIKE IN MALE OTROKE**, 88 str., ilustr., ppl. 18 šil.

Knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse